

SÜKÖSDI

ÁMK NAPKÖZI OTTHONOS

ÓVODÁJÁNAK

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

OM azonosító: 201872

2018

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS.....	4
II. GYERMEKKÉPÜNK.....	4
III. ÓVODAKÉPÜNK	5
III.1. Óvodánk szociokulturális környezete	6
III.2. Óvodánk sajátosságai	7
III.3. Óvodánk szerkezete.....	8
IV. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI	9
V. NEVELÉSI CÉLJAINK	9
VI. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ÁLTALÁNOS FELADATAI.....	10
VI.1. Az Egészséges Életmód Alakításának Feladatai, Egészségfejlesztési Program	11
VI.2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés biztosítása	16
VI.3. Anyanyelvi nevelés, értelmi fejlesztés és nevelés.....	19
VII. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	21
VII.1. Óvodánk személyi feltételei	22
VII.2. Tárgyi feltételek.....	23
VII.3. Távlatok, hagyományok, ünnepek	24
VII.4. Az óvodai élet tervezése, dokumentumok	25
VII.4.1. Éves terv	25
VII.4.2. A nevelőmunka tervezése, értékelése	26
VII.4.3. Szervezési feladatok	26
VII.4.4. Nyári napirend	26
VII.4.5. Egyéni megfigyelések értékelése, személyiséglapok	26
VII.4.6. Gyermekmérések	27
VII.4.7. Vezetői ellenőrzés, értékelés	27
VIII. EGYÉNI BÁNÁSMÓD, DIFFERENCIÁLÁS.....	28
IX. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK FEJLESZTÉSE.....	28
XI. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE.....	30
XI.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái	30
XI.1.1. A beszoktatás	31
XI.1.2. Együttműködés formái	33
XI.1.3. Az együttműködés várható eredménye	33
XI.1.4. Kapcsolattartás egyéb formái	33
XI.2. Az óvoda és az iskola kapcsolata – Óvoda-iskola átmenet.....	33
XI.2.1. A kapcsolattartás formái	34
XI.3. Közművelődési intézmények	35
XI.4. Szakszolgálatok.....	35
XI.5. Szakmai kapcsolat külföldi óvodákkal	35
XI.6. Fenntartó	36
XII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	36
XII.1. A játék.....	36
XII.1.1. Játékeszközök biztosítása	38
XII.1.2. Játékhelyek	38
XII.1.3. A gyakorlójáték, konstrukciós játék	38
XII.1.4. A szerepjáték	38
XII.1.5. A barkácsolás.....	39
XII.1.6. Dramatizálás, bábozás	39
XII.1.7. Szabályjáték.....	39

XII.2. A munka.....	40
XII.3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	41
XII.4. A külső világ tevékeny megismerése.....	43
XII.5. Verselés, mesélés	48
XII.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	50
XII.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	53
XII.8. Mozgás.....	55
XIII. A GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG, SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSE, ESÉLYEGYENLŐSÉGET SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	59
XV. AZ ÓVODA ESZKÖZ ÉS FELSZERELÉSI JEGYZÉKE – SÜKÖSD	62
XVII. A HELYI ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM LEGITIMÁCIÓJA	64

I. BEVEZETÉS

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja abból a tényből indul ki, hogy a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be. Az óvodai nevelés befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk. A program tartalmazza az intézmény sajátos arculatát.

Elkészítésekor figyelembe vettük:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17) Kormányrendelet
- 32/2012. (X.8) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 15/2013 (II.26) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 8/2014 (I.30) EMMI rendelet. A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet módosítása
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény

Az Alapító Okiratban meghatározott speciális területeket, melyeket beintegráltunk a programba.

Jelen módosítás alapja: a törvényi változások, intézményi elvárások átfogalmazása

II. GYERMEKKÉPÜNK

A felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt a gyermeknek oly fontos biztonságérzetet, hogy „Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”

- Olyan nyitott és rugalmas rendszerben fejlődhessenek gyermekeink, mely igazodik egyéni szükségleteikhez, életkori és egyéni sajátosságaikhoz; fejlődési üteméhez.
- Megfelelő pedagógiai légkörben kialakul az egymás közötti kölcsönös megértés és szeretet, elfogadás, segítőkészség és együttműködés.
- Harmonikus, tevékeny gyermekközösségek alakulnak, ahol a különbözőség elfogadása mindenkinek természetessé válik.
- Az óvodáskor végére a gyermek a különbözőségekkel természetes módon él együtt, korának megfelelő mértékben, szolidáris játszótárs, csoporttárs.

- Minden gyermeknek joga van arra, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- A gyermekek tisztelik és szeretik a környezetet, bátran alakítják azt anélkül, hogy kárt okoznának benne.
- Gyermekünk szívesen járnak óvodába.
- Tisztelik a szüleiket, az óvónőket, dajkákat, bizalommal fordulnak hozzájuk.
- Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon kifejezni, érdeklődők.
- Szeretik a mozgást, a természetet.
- Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudók.

“A legtöbb, amit gyerekeinknek adhatunk: gyökerek és szárnyak.”

(Goethe)

III. ÓVODAKÉPÜNK

„A jó óvoda az, ahol nyugalom van, de nem csend és fegyelem. A jó óvoda az, ahol a legfőbb érték minden gyermek kíváncsisága, kezdeményezése, de főleg játéka, mint a nem tudatos tanulás folyamata. A jó óvoda az, ahol a ráfigyelés, az odafigyelés, a megfigyelés a gyermeknek lehetőség, a felnőttnek kötelesség. A jó óvoda természetes emberi kapcsolatokat ajánl.”

(Hűvös Éva)

- Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig.
- **Célunk:** az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, az életkori, az egyéni sajátosságok és a szociális háttérből adódó hátrányok figyelembevételével.
- Az óvoda a felnőttek és gyermekek hozzáállásának formálásával, a különbözőség elviselésének, akceptálásának segítségével, hatékony együttműködési formák kialakításával járul hozzá az elfogadó, befogadó környezet kialakításához.
- Biztosítjuk az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.
- Olyan személyiségvonások fejlődését segítjük, amelyekkel hozzájárulunk a gyermekek iskolai közösségbe történő beilleszkedéséhez (türelem, tolerancia, együttműködés stb.)
- Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszerével a tárgyi környezet kialakításával segítjük a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, a derűs, biztonságot nyújtó óvodai légkör megteremtéséről, a testi, a szociális és értelmi képességek – egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételével – fejlesztéséről, a gyermekek közösségben végezhető tevékenységéről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra.
- A tevékenységeken keresztül gondoskodunk a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről.

- Megteremtjük annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják, és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok / migráns /, a roma származású gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását erősítését, társadalmi integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
- Óvodánk ellátja a tehetséggondozással, a korai beilleszkedési zavarok korrekciójával, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat oly módon, hogy ezeknek a feladatoknak az ellátásával foglalkozó intézményekkel felvesszük a kapcsolatot, javasoljuk a gyermekek vizsgálatát, foglalkoztatását.
- Segítjük az esélyegyenlőséget, a hátrányt csökkentő pedagógiai attitűd kialakulását.
- Nevelőtestületünk szakmai tudására, saját emberi erőforrására, adottságára, végzettségére támaszkodva, a mai kor társadalmi igényeinek megfelelően korszerű, a nevelés távlatait is figyelembe vevő óvodai nevelőmunkát végez.
- Mindennapi munkánk során egyre gyakoribb az a tapasztalat, hogy a gyermekek egészséges, élmény gazdag fejlődésében megnőtt a mi felelőségünk. A kialakult versenyhelyzet, a megváltozott pedagógusszerep, a szabad óvodaválasztás, a szakmai autonómia mind hozzájárulnak ahhoz, hogy különös figyelmet fordítsunk fejlesztőmunkánkra és partnerközpontú működésünkre.

III.1. Óvodánk szociokulturális környezete

- Óvodánk telephelyei 3878 főt számláló nagyközség két helyszínén helyezkednek el. Mivel a környezet falusi, lakói főleg mezőgazdasági munkát végeznek, ami sok lehetőséget teremt a gyerekek munkára való nevelésére.
- A falusi környezet másik előnye a közösségi nevelés területén mutatkozik meg: itt szinte mindenki ismeri egymást, a gyerekek sokszor óvodán kívül is találkoznak, ismerik egymás családját, előfordul, hogy a kiscsoportot kezdő gyerek már ismerősök közé kerül.
- Több cég és vállalkozás is működik a faluban, amelyek munkalehetőséget nyújtanak a település lakói számára. E mellett a településen lévő hivatalokban, az Önkormányzatnál is sok munkavállaló dolgozik.
- A családok megváltozott életkörülményeiből adódóan óvodánkban a társadalom valamennyi rétegének gyermeke jelen van, s ez egészséges szociokulturális összetételt eredményez. Ugyanakkor feltételez az óvoda részéről egy nagyon tudatos fejlesztést a hátránykompenzálásban és tehetséggondozásban. Igyekszünk megfelelni az új társadalmi igényeknek, innovatív és minőségi változásokat kezdeményezünk. (kirándulások, színes gyerekprogramok, az életkori sajátosságoknak megfelelő kulturális műsorok).
- Falunkban több kulturálódási lehetőség van (népdalkör, sportkör, tánckör, citerazenekar, könyvtár). A gyerekre ösztönzőleg hat, ha a családban valaki – szülő, nagyszülő, rokon – tagja valamelyik klubnak.

III.2. Óvodánk sajátosságai

A házak előtt álló fák természetes módon épülnek be a falu képébe, sétára, pihenésre néhány parkos rész, játszótér kínál lehetőséget.

A falusi környezet olyan lehetőségeket kínál, amelyeket kár lenne kiaknázatlanul hagyni. A természeti környezet lehetőségeit kihasználva sétát, kirándulást tehetnek gyermekeink a település mellett folyó kanálspartron, kiserdőben stb. De alkalom adódik bekapcsolódni pl. szüreti munkába, vagy diószedésbe.

- Új tanulásszervezési módszerekkel biztosítjuk a gyermekek számára, hogy megoldandó helyzeteknek számos megoldása lehetséges, játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől, nap, mint nap változatos, színes élményeket szerezhetnek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről, az őket körülvevő világról, a környezetről, a természet csodáiról, a számok, a mennyiségek birodalmáról.
- A **kiemelt figyelmet igénylő** gyermekek, a roma ~~nemzetiséghez tartozó~~ gyermekek, fejlesztése integrált módon történik óvodánkban.
- Nem mondunk le egyetlen gyermek fejlesztettségéről sem.
- A roma gyerekek közösségbe való beilleszkedését segítjük, csökkentjük a családi háttérből származó kulturális és szociális hátrányokat.
- Lehetőségünk nyílik cigány eredetű mesék, versek, dalos játékok megismertetésére.
- Óvodánk rendelkezik saját alapítvánnyal, mely lehetőséget nyújt programok támogatására, az óvoda eszközeinek fejlesztésére.

Az integrációs nevelés keretében:

Egyéni fejlesztésekkel kompenzáljuk a gyermekek szociális hátrányából való lemaradásukat.

A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek részére biztosítjuk a differenciált fejlesztést és az esélyegyenlőséget.

Sajátos nevelési igényű gyermekek, részképesség problémával küzdő gyermekek részére egyénre szabott fejlesztő programot dolgozunk ki.

Megtanítjuk a gyermeket, hogyan éljenek egy közösségben.

A befogadó közoktatási rendszer kialakításához való aktív hozzájárulásunk része a multikulturális és interkulturális szemléletmód és nevelési gyakorlat kialakítása.

A roma gyermekek részére biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Roma/cigány játékok, versek, mesék és dalok megismertetése.

Vizuális nevelésben sajátos szín – és formavilág alkalmazása.

A roma/cigány tánckultúra megismertetése.

Identitástudat kialakulása és fejlesztése.

Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelően fejlődjenek (HH, HHH, SNI).

Törekszünk a gyermeki személyiséget övező bizalom megvalósítására.

Szolgáltatásaink:

- **Angol és német nyelv tanulása**

Mivel személyi feltételeink adottak hozzá, heti egy alkalommal a mindenkori nagycsoportokban és igény szerint a középső csoportokban idegen nyelvű foglalkozásokat tartunk.

A foglalkozáson való részvétel feltétele, a tiszta, magyar beszéd.

A szülők írásban nyilatkoznak, amennyiben szeretnék nyelvi foglalkozásra járatni gyermeküket. A nyelvi foglalkozások délutáni órában, nevelési időn túl történnek.

- **Hítoktatás**- a szülők írásbeli nyilatkozata alapján.
- **MOCORGÓ** – tehetség kibontakoztató fejlesztő foglalkozások (szakkör) nagycsoportosok részére – a szülők írásbeli nyilatkozata alapján.
- **Ovi-foci** -t szervezünk a helyi Sportkör segítségével.
- **Úszótanfolyamon** való részvétel lehetőségét biztosítjuk elsősorban nagycsoportosok részére.
- Részt veszünk a **Boldogságóra programban**, mely 10 egymásra épülő témából áll.

Témakörök:

- Boldogságfokozó hála
- Optimizmus gyakorlása
- Kapcsolatok ápolása
- Boldogító jócselekedetek
- Célok kitűzése és elérése
- Megküzdési stratégiák
- Apró örömök élvezete
- Megbocsátás
- Testmozgás
- Fenntartható boldogság

III.3. Óvodánk szerkezete

Óvodánk a Sükösd ÁMK intézménye. Két telephelyen valósul meg óvodai nevelés.

A két telephelyen 5 csoportban történik a gyerekek gondozása, nevelése telephelyenként 3-2 csoporttal dolgozunk. A három csoportos óvodában homogén, míg a két csoportos telephelyen vegyes csoportokat alakítottunk ki.

A program megvalósítása mindkét szervezési formában működőképes.

Az óvoda irányító szerve Sükösd Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete. Az óvoda önálló költségvetésből gazdálkodik.

Mindkét telephelyen délutánonként egy (szükség szerint kettő) csoportban történik a pihenés. A mindenkori napközis létszámtól függ.

A tiszta csoportoknál az év vesztés, illetve a tavasszal érkező kiscsoportosok a következő évben a kiscsoportot ismétlik. A csoportok kialakításánál indokolt esetben ettől el lehet térni. Nagycsoport ismétlése szülői kérésre, óvónői javaslatra, illetve a Szakszolgálat véleménye alapján történik.

A gyermekekkel óvodába érkezésüktől távozásukig óvónő foglalkozik.

A csoportszervezés szempontjait az SZMSZ szabályozza.

IV. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI

- Szeretetteljes, biztonságérzetet adó érzelmekben és tevékenységekben gazdag óvodai élet megteremtése, mely önállóságot, boldogságot ad a gyermeknek.
- Középpontba állítja a gyermeki tevékenységet, maximálisan figyelembe veszi az egyes gyermek egyéni és életkori sajátosságait, és ezt kiemelten kezeli a teljes nevelési folyamaton keresztül.
- Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően törekszik arra, hogy a gyermekek egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek, s meglévő hátrányaik csökkenjenek. A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- A nevelés segítse a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- A gyerek fejlődésének alapja, a személyes, bensőséges kapcsolat kialakítása, amely minden gyermeket megillet.
- Olyan pedagógiai környezetet kialakítása, ahol a különbözőség felé fordulás mindenkinek természetessé válik.
- A roma származású gyerekek önazonosságának megőrzése, ápolása, a nemzetiségi kultúra erősítése.
- A méltóság, tisztelet kifejezése szempontjából nem teszünk különbséget gyerek és gyerek között.
- Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést.
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára a szükséges segítséget, gondozást, nevelést biztosítunk.
- Nemi sztereotípiák tudatos kerülése.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzése mellett törekszünk az innovációra.
- A nevelési területek végén meghatározott elvárt eredményeink óvodáskor végére elérik az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.
- Mindenki a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább tudjon kibontakozni, fejlődni.
- A gyermeknek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez (speciális szakemberekkel).

V. NEVELÉSI CÉLJAINK

- Óvodai nevelésünk céljait a helyi sajátosságok, a szülők, a lakosság, valamint a fenntartó igényeinek figyelembevételével határozzuk meg.
- Az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, az életkori, sajátosságok és az egyenlő hozzáférés figyelembevételével, a családi nevelés kiegészítése.
- A gyermekek egyéni fejlettségéhez, igényeikhez, szükségleteikhez, érési tempójukhoz igazodó, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó differenciált személyiségfejlesztés,

hátránykompenzálás és tehetséggondozás a tanuláshoz szükséges képességek és részképességek megalapozása a játékban és szervezett tevékenységekbe ágyazottan.

- A környezet megismerése, megóvása, a gyermekek környezettudatos szemléletének megalapozása.
- Egészséges életmód iránti igény kialakítása, testi nevelés.
- A többféle világnézeti hovatartozás tiszteletben tartása.
- A különbözőségek elfogadása.
- A nemzeti -és nemzetiségi önazonosság megőrzése, ápolása, erősítése, átörökítése.
- A **kreativitás** előtérbe helyezése és a **kompetenciaérzés** kialakítása.
- A gyermeki **aktivitás, motiváltság, kíváncsiság** ébrentartása és kielégítése.
- A **néphagyomány ápolás** és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.
- A környezetben jól eligazodó, problémájára - aktívan közreműködve- saját megoldást találó, **jó kapcsolatteremtő** képességekkel rendelkező gyermekek nevelése.
- A gyerek tanulás iránti motiváltságának kialakítása.

VI. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ÁLTALÁNOS FELADATAI

- Az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.
- Az egészséges életmód kialakítása, egészségfejlesztési program megvalósítása.
- Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés biztosítása.
- Anyanyelvi, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.
- A tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermek lehetőségeihez mért közvetett felkészítése a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.
- Bizalomra épülő óvodai nevelés megalapozása.
- A spontán szerzett gyermeki tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése, valamint az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.
- **Tehetséggondozás** keretén belül a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek számára óvodai szakkörök szervezése.
- Az **anyanyelv és a kommunikáció** különböző formáinak hangsúlyozott alakítása nevelő tevékenységünk során.
- A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra – építve változatos tevékenységek biztosítása természeti és társadalmi környezetükről (társasjátékok készítése).
- Sokoldalú, cselekvésbe ágyazott tapasztalatok, ismeretek biztosítása.
- **JÓ GYAKORLAT** beépítése „**Gyere velem**” drámapedagógiai eljárások alkalmazása
- Személyre szabott, az önállóság fejlődését szolgáló segítségadás.
- Napi szintű szoros kapcsolat kialakítása a szülők és az óvodapedagógusok között.
- A felnőttek munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés elsősorban példaadással.
- Lehetőség nyújtása a játéktevékenységen keresztül a funkcionális képességek gyakorlására.
- a foglalkozások során a differenciálás módszerével segíteni a közös tevékenységekbe, tanulási folyamatokba való bekapcsolódást.

- Olyan pedagógiai környezet kialakítása, ahol a **befogadó attitűd** természetessé válik, az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében.
- Megtanítjuk a gyermeket, hogyan éljenek egy közösségben.
- A szülői ház nevelési szokásainak, elvárásainak megismerése, és a vele való kapcsolat kiépítése, a nevelői hatások együttes hatásának kifejtése érdekében.
- A **megfelelő értékrendszer kialakítása** az egyén és a közösség fejlődését egyaránt szolgáló szabályrendszer kialakításával.

VI.1. Az Egészséges Életmód Alakításának Feladatai, Egészségfejlesztési Program

Alapelvek:

- Az óvodapedagógus és a dajka modell szerepe.
- Gyerekek környezettudatos viselkedésének megalapozása.
- Gyermekbarát intézményi környezet kialakítása.
- A tiszta, egészséges, balesetmentes környezet megteremtése.
- Testi, érzékszervi problémák megelőzése, korrekciója.
- Nagyfokú önállóság fejlesztése. Együttműködés a családdal.
- A kisgyerek olyan szükségleteinek kielégítése, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakulásához, és megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.
- Egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység.

Céljaink:

- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése megfelelő életvitel, egészséges életmód iránti igény kialakítása.
- Rendszeres életritmus, a megfelelő napirend kialakítása.
- Az egészséges életre nevelés, az egészség megtartására, megerősítésére történő felkészítés.
- A 3-7 éves korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét.
- Az egészség fejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása.

Feladataink:

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.
- A gyermek testi és lelki szükségleteinek, valamint mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életvitel iránti igény kialakítása.
- Egészséges életstílusok és életmodellek megismertetése.

- Érzelmi, értelmi, akarati, szociális együttműködési készségek, képességek gondozása, kialakítása.
- Helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások kialakítása, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportokban.
- A szabály-és szokásrendszer kialakítása a gyermekekkel.
- Önállósági törekvések támogatása.
- A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer, illetve az alkalomnak megfelelően, a naplóban dokumentálva.
- A gyermekek otthonról hozott ismeretire, tapasztalataira alapozva tovább erősítve, vagy formálva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és mozgás szokásrendszerét.
- A gyerekek **környezettudatos viselkedésnek** megalapozása, a **környezet védelméhez** és megóvásához kapcsolódó szokások megalapozása.

Az egészségfejlesztés területei:

Az egészséges táplálkozás igényének kialakításával kapcsolatos feladataink:

- Az **étkezések** kulturált lebonyolítása fontos feladatunk. A terítés a csoportok életkorának megfelelő szinten történik (önkiszolgálás, naposság).
- Igyekszünk az étkezések előtti várakozási időt a minimálisra csökkenteni.
- A gyerekek ízlésében, táplálkozási szokásaiban, étvágyában különbségek vannak, ezért ösztönözzük, de nem kényszerítjük őket az étel elfogyasztására.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismertetjük meg a gyerekeket.
- Étkezés végén az asztalok rendjének helyreállításának irányítása a dajka feladata.
- A magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére törekszünk-ezért gyümölcs- és zöldségnapokat szervezünk legalább heti egy alkalommal.
- Tanácsokat adunk szülői értekezleteken, kötetlen beszélgetés keretében, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében bekapcsoljuk a napi programba az alternatív egészségfejlesztő programot, (pl projektek), játékos alkalmat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta készítés, gyümölcstál,).
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a tevékenységeknek. Így a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóvá a gyermekek részére az óvó nénik.
- Az étkezések során előforduló minden féle tejterméket kóstoljanak meg a gyerekek.
- Beszélgessenek a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.
- Intenzív rágásra ösztönözni.

- Fokozottan figyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára, melyet a család és a fenntartó együttműködésben biztosít.
- A gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Személyi higiénia fejlesztésének feladatai:

- A kapcsolatépítés lehetőségének kiemelt feladata gondozás közben (összehangolt, sürgetésmentes munka, kommunikáció, érzelem kinyilvánítás).
- A testápolással tisztaságigényük kialakulását segítjük elő.
- Minél kisebb a gyerek, annál többet segítünk a testápolásban.
- Gondozási tevékenységek közben kialakítjuk a természetes párbeszédet.
- Családi és óvodai gondozási szokások összehangolása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós nevelési feladatok ellátása.
- Napirendi feladatok, szokások kialakításánál cselekvéses, utánzásos formát alkalmazunk: tisztálkodási folyamat megismertetése helyes sorrenddel és technikával, egészségügyi szokásokkal.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegségmegelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben.
- A legfőbb személyi higiéniai nevelési feladatunk: a kézmosás szokássá fejlesztése (szeretetteljes légkörben), valamint a legintimebb higiénés tevékenység, a vécé és a vécé-papír használatának megtanítása. Az óvónő és a dajka részt vállal ennek begyakoroltatásában.
- A test tisztán tartásán értjük a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolását, melyre szintén megtanítjuk a gyermekeket.
- Az **öltözködéssel** fejlesztjük a gyerekek izlését, önállóságát.
- A szülőket arra kérjük, hogy a gyerekek öltözködése célszerű, az óvodai élethez alkalmazkodó legyen.
- A gyermek óvodában eltöltött idejét tudatosan, élettani szükségleteinek figyelembevételével tervezzük.
- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a saját polcán. A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tárunk fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.
- Fokozatosan alakítjuk ki az önállóságot. A szülőkkal való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot teszünk. Például: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása.
- A saját személyi felszerelés (zsebkendő, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás.

Napi rendszeres testmozgás, testedzés feladatai:

- A gyerekek **mozgásigényének** kielégítése céljából a testnevelési foglalkozásokon és az udvaron végezhető mozgásos tevékenységeken túl minél több séta, kirándulás szervezése.
- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket.
- A mozgásos tevékenységet, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez méretezzük.

- A gyermekek levegőzésének biztosítása minden nap, ez közös élményt is jelent a csoport számára. (kivétel: a köd, viharos szél, eső).
- Az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás).
- Minél több alkalom biztosítsa a szabad mozgásra, mivel ez gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgás-tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.
- A nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn való tartózkodásra törekvés (kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti időszak).
- Az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében.
- A gyerekek környezettudatos viselkedésnek megalapozása, a tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerése- környezetvédelmi tapasztalat gyűjtése.
- **Pihenéshez** nyugodt légkör biztosítása.
- Az óvónő jelenléte a pihenés teljes időtartama alatt elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül. A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal.
- Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában háromhetente.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése:

- A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének.
- Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára.
- Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért.
- Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

- Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan).
- A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és vélemény-nyilvánítás.
- A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:
- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (lebarnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.).
- Értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés, sok mozgás.
- Falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, utazás tömegközlekedési járművön,
- "Talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.

- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, füstmérgezéses balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

Testápolás:

- Önállóan mosakodnak, törölköznek, figyelmeztetés nélkül mosnak kezet, amikor szükséges. Ügyelnek a WC, mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.
- A WC-t használat után lehúzzák. Fogat mosnak, használják zsebkendőjüket, helyesen fújják orrukat.

Önkiszolgálás:

- Segítenek az ágyak berakásában.
- Önállóan megterítenek maguknak, később társaiknak.
- Önállóan tevékenykednek, észreveszik elvégezhető feladataikat, segítenek társaiknak, a kisebbeknek, a felnőtteknek.

Étkezés:

- Kulturáltan viselkednek étkezés közben.
- Önállóan szednek maguknak a tálból.
- Gondolnak az étel mennyiségének helyes megítélésére.
- Helyesen használják az evőeszközöket, késsel, villával önállóan esznek.
- Megkóstolják az ételt.

Öltözködés:

- Önállóan, megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek.
- Ruhájukat, ágyneműjüket hajtogatva helyre teszik.
- Cipőfűzőjüket befűzik, próbálkoznak a megkötéssel.
- Ha fáznak, ha melegük van, segítenek magukon.

A környezet rendben tartása:

- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára
- Az udvaron sem szemetel
- Az ajtókat csendesen nyitják, csukják, az eszközökkel óvatosan bánnak.
- A rendetlenséget megszüntetik.

Sikerkritériumaink a gondozás, egészséges életmód kialakítása terén:

- Kialakul az **egészségmegőrzés iránti vágy.**

- Szükségeit képesek kielégíteni és önállóan kielégíteni.
- Igényükké válik a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Kulturált étkezés, esztétikus terítés iránti igény.
- A gyümölcs és zöldségfogyasztás igényükké válik.
- A gyermekek önállóan vetkőznek, ha melegük van, illetve, ha fáznak.
- Felszólítás nélkül törekszenek környezetük rendben tartására, tisztaságára.
- Az étel mennyiségének megfelelő felmérése.
- Szívesen mozognak szabadban évszaktól függetlenül.
- Ismerik és betartják a balesetvédelmi szabályokat.
- A környezet megóvása, védelme iránt fogékonnyá válnak.

VI.2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés biztosítása

Alapelvek:

- Féltő, óvó, gondoskodó szeretet, folytonos, stabil biztonság kialakítása.
- Bensőséges kapcsolat kialakításához differenciált bánásmód.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön más gyermekekkel.
- A felnőttekkel való kapcsolatok során pozitív, kedvező hatások, élmények érik a gyermeket.
- Modell értékű az óvoda dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja.
- A gyermek, mint egyén találja meg helyét a közösségben.
- A szocializációs folyamatok pozitív irányba történő megsegítése a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél.
- Erkölcsi normák, tulajdonságok és szokásrend kialakítása, az azokhoz való alkalmazkodás az óvodai erkölcsi nevelés alapja.
- A gyermek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segíti elviselni.

Céljaink:

- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- A gyermek az óvodapedagógusokban és a dajkáknál társra, ha kell, természetes támaszra találjon.
- A gyermeknek igényévé váljék a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor, ha arra van igénye – egyedül is tevékenykedhessen.
- A közös élmények, közös tevékenységek során barátságok születése, személyes kapcsolatok alakulása.
- Az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játékra) készítő légkör kialakítása.
- Az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésén túl a szokás és normarendszer megalapozása.
- Gyerekek önmagukat tudják értékelni, nemcsak a tanulás folyamán bekövetkező teljesítményeiket, hanem tetteik helyességét vagy annak tévedéseit is.
- A gyerekek őszintén elfogadják, tolerálják a kiemelt figyelmet igénylő társaikat.

- Nehezen szocializálható, **sajátos nevelési igényű, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű**, elhanyagolt gyermekek esetében az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek bevonásával az **esélyegyenlőség** biztosítása.
- Szociális kompetenciák, együttműködési képesség kialakítása.
- A **kiemelkedő képességű gyermekek** igényeit figyelembe vevő, tevékenységek általi személyiségkibontakoztatás.
- A **szülőföldhöz való pozitív érzelmi** viszony kialakulása, az önazonosság megőrzése, nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a családhoz való kötődést segítő pedagógus attitűd.
- A figyelem ráirányítása a természeti és emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, tiszteletére és megbecsülésére.
- Hassza át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.

Feladataink:

- A különböző tevékenységéhez az óvónő biztosítson nagy szabadságot a pontos határok megjelölésével, ami azt jelenti, hogy az óvónő röviden, egyértelműen pozitívan fogalmazza meg azt, amit akar, vagy nem akar.
- A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a szülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságos légkör kialakítása.
- Az óvónő örömét jelezze dicsérettel, és félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- Erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus a dajka, és a pedagógiai asszisztens példaadásával.
- Derűs légkört biztosítunk. Segítjük a gyermekekben a felelősségérzet, feladattudat kialakulását.
- Differenciált bánásmód a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához, amely minden gyermeket megillet.
- Közös élményekre épülő közös tevékenységeket biztosítunk.
- **Roma** származású **gyermekek** közösségbe való beilleszkedésének segítése, a családi háttérből származó kulturális és szociális hátrányok csökkentése.
- Úgy kell az együttélés szokásait kialakítani, azaz a normákat megalapozni, hogy eltérő, sokszor egymással ellentétes szemléletű családok gyerekeit kell nevelni.
- Az óvoda a felnőttek és gyermekek hozzáállásának formálásával, a különbözőség elviselésének, akceptálásának segítségével, hatékony együttműködési formák kialakításával járuljon hozzá az elfogadó környezet kialakításához.
- A gyermeket annak elfogadására, megértésére neveljük, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Minden csoport kialakítja hagyományait, beépíti a jeles napokat, ünnepeket, hogy ezzel is fokozza a gyermekek összetartozását.
- A gyermekek örömmel és érdeklődéssel kapcsolódnak be a közös együttlétekbe.
- Közös tevékenységek szervezése: színházlátogatás, kirándulások, családokkal közös programok, óvodai ünnepélyek.
- Példamutató magatartás az óvoda dolgozóinak részéről.

- Önértékelés, majd mások tetteinek értékelése (nem megítélése) – drámapedagógiai lehetőségek: – lásd: melléklet „**Gyere velem**” drámapedagógiai Jó gyakorlat.
- Az óvónő segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- Az óvónő engedje, ösztönözze, hogy a gyerekek is kimutathassák érzéseiket.
- Ne az elmarasztalás legyen az eszköze a gyerekek nevelésében, hanem a jó, a helyes pozitív megerősítése.
- Az erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, attitűdök, azaz kompetenciák (együtműködés, önállóság, segítőkészség önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelme, kitartás, akarat, feladat, szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség stb.) fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi rendszer, biztosítása az értékrend megalapozása érdekében.
- A gyermek önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek segítése.
- Szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, a keresztény kulturális értékeket ezzel is fejlesztve a nemzeti identitástudatot, a hazaszeretetet.
- A gyermek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolatának alakítása, a természet és az ember által létrehozott környezet megismerésére, az emberi munka, alkotások megbecsülésére, hagyományok ápolására nevelés.
- A környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások megerősítése, az értékek belsővé válásának elősegítése érzelmi, motivációs hatásokkal, komplex tevékenységi rendszerrel.
- Konfliktuskezelő magatartás kialakítása. Az óvónő nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek saját felelőssége erősödjön.

Melléklet: **A konfliktuskezelés alternatívái az óvodai nevelés során**

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A kialakult szokások a gyermekek igényévé válnak.
- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek.
- Elfogadják az adott tevékenységek által megkívánt magatartási formákat.
- Észreveszik, hogy kinek miben van szüksége segítségre.
- Önként vagy az óvónő kérésére bekapcsolódnak a tevékenységekbe.
- Ébredzik bennük a **közösségi öntudat**, örülnek a közösen elért sikereknek.
- **Együtműködnek** a feladatok elvégzésében.
- Érdekli őket társaik mondanivalója, felismerik, mikor kapcsolódhatnak be társaik tevékenységébe.
- Megértéssel fogadják társuk egy-egy szokatlan megnyilvánulását, különbözőségét.
- Önállóan keresik a segítségnyújtás megfelelő formáit.
- Egy-egy társuk iránt kitüntetett rokonszenvet, barátságot mutatnak.
- Önérvényesítési vágyuk felébred, bíznak önmagukban és társaikban.
- Felelősséget éreznek a vállalt feladatért.
- Elfogadják a feladatok elvégzésében, a tennivalótól függően az alá-, fölé-, mellérendelési viszonyokat.
- Képesek kívánságaikat módosítani, esetleg elhalasztani.

- Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak, választanak és döntenek ismert helyzetekben.
- Igazat mondanak, alakul a csoport közvéleménye, közhangulata.
- Kialakul a szülőföldhöz való kötődés.
- A környezet iránti tisztelet, szeretet és megbecsülés kialakul.
- Konfliktusokat viszonylag önállóan megoldja.
- Készen állnak az iskolai élet és tanító elfogadására.

Sikerkritériumaink az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés terén:

- Az óvodai szokások, magatartásformák természetessé válnak.
- Együttműködés a közös tevékenységekben.
- Baráti kapcsolatok kialakulása.
- Segítségnyújtás felnőtteknek, társaiknak.
- Felszólítás nélkül köszönnek a gyerekek.
- Egymás iránti hiány érzésének kialakulása.
- Önzés leküzdése, igazmondás.
- Szereti, és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli, és tiszteletben tartja az élővilágot.
- Konfliktushelyzeteket megoldja, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- Szívesen vállal megbízatást a közösség érdekében.
- Természetes módon éli meg a különbözőségeket.
- Kialakul a felelősségérzet saját tetteiért.

VI.3. Anyanyelvi nevelés, értelmi fejlesztés és nevelés

Alapelvek:

- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek.
- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.
- Beszélő környezet, szabályközvetítés a javítgatás elkerülésének, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartásának, ösztönzésének és a gyermeki kérdések támogatásának kiemelése.
- Az óvónő és a nevelő munkát közvetlenül segítő dolgozók minden helyzetben, minden megnyilvánulásában legyen a gyermek számára követendő példa.
- Drámapedagógiai lehetőségek – lásd: melléklet **„Gyere velem” drámapedagógiai Jó gyakorlat.**
- Óvónői tapintat a beszédben hátrányos helyzetű gyermeknél.
- A tájnyelvi fordulatok elfogadása és erősítése.
- A fejlettebb gyerekek beszédbiztonsága, bátrabb beszéde utánzásra készíti a kisebbeket, gátlásosakat, az egyéb problémákkal, nehézségekkel küzdőket.

Céljaink:

- Anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a kommunikáció különböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenység egészében.
- Beszédkezdő fenntartása, közlésvágy motiválása.
- Anyanyelvi képességek fejlesztése, kommunikációs képességek alakítása.
- Kapcsolatteremtés kialakulásának-, fogalomalkotás segítése.
- Beszédbeli hiányosságok csökkentése.
- Szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezésmód, illemszabályok, metakommunikációs elemek hiányának csökkentése.
- Kognitív képességek fejlesztése-valóság-hű észlelés, figyelem összpontosításra való képesség, reprodukív emlékezet, alakuló fogalmi gondolkodás.

Feladataink:

- Különös hangsúlyt fektetünk az anyanyelvi képességek fejlesztésére, kommunikációs képességek alakítására.
- A gyermekek eltérő tapasztalataira, egyéni és közös élményeire, érdeklődésükre és kíváncsiságukra építve megteremtjük a feltételeket a cselekvéshez, a tevékenységhez, a beszédhez és gondolkodáshoz, az utánzásra épülő tanuláshoz.
- Helyes mintaadás és szabályközvetítés (a javítgatás elkerülésével).
- Mondatainkat egyszerűen, de változatosan, megfelelő hangerővel fogalmazzuk.
- Gyakori szeretetteljes beszédkezdemenyezéssel, beszédkapcsolattal felélesztjük a gyermek beszédkezdőt, fejlesztjük beszédértését, beszédképességét.
- Beszédfegyelem fejlesztése.
- Gonddal figyelünk arra, hogy egyetlen gyermeket se gátoljon nyelvi lemaradása a megismerő tevékenységben, a társas kapcsolatok alakulásában.
- Külön figyelmet fordítunk a nyelvi gátolt gyermekekre, felderítjük a probléma okait, megkeressük a fejlődés lehetőségeit. Szükség esetén kérjük a **logopédus** segítségét.
- Segítjük a gyermekeket abban, hogy együttesen végzett tevékenységek közben sajátítsák el, gyakorolják az **együtműködést segítő kifejezéseket**, az érintkezés udvarias formáit.
- A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet, alkotóképesség fejlesztése.
- Szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása – lásd: melléklet „**Gyere velem**” **drámapedagógiai Jó gyakorlat**.
- Alkalmat teremtünk arra, hogy az általunk kitalált történetek folytatásával fejlődjön kreatív képzeletük.
- Megteremtjük a lehetőségét annak, hogy a tapasztalatok alapján kérdések és válaszok fogalmazódjanak meg.
- Rendszeresen felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy igen nagy szerepe van a gyermek értelmi, érzelmi fejlődésében, a gyermek-szülő kapcsolat erősítésében a közös beszélgetésnek, a beszélgetést követő közös tevékenységnek.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőképesség kialakítása.
- Kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- A szociokulturális háttér figyelembevételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása.

- Az **anyanyelvi játékokkal** olyan feladatokat adunk, amelyek bővítik a gyerekek szókincsét. (**Anyanyelvi játékok** - melléklet)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyerekek aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- Páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot.
- Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni az óvónőt, és ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végigvárják a másik megnyilatkozását.
- Helyesen használják a névmásokat, a névutókat, a jövő idejű igeidőt és az igemódokat.
- Kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű és sebességű beszéd.
- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.
- Élményeiket, gondolataikat el tudják mondani.
- Egyszerűbb történetet, mesét képesek elmondani, verbális emlékezetük kialakul.
- Bátran, szívesen kommunikálnak társaikkal, a felnőttekkel.
- Megfelelő szókincssel rendelkeznek, közlésvágyukat késleltetni képesek.

Sikerkritériumaink az anyanyelvi nevelés terén:

- Kialakul a beszédfigyelem.
- Beszédhibák eredményes javítása.
- Megfelelő szókincs kialakulása.
- Érthetően, folyamatosan kommunikálnak, beszélnek.
- Bátran kérdez, a közölt információt megérti.
- Érzelmeket életkoruknak megfelelő tempóban, és hangsúllyal tudják kifejezni.
- Különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkotnak.

VII. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Alapelvek:

- A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.
- A napirend, hetirend a gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez biztosítja a feltételeket.
- A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.
- Az óvodás gyermek napirendjét úgy alakítjuk ki, hogy az egész nap folyamán **a semmi mással nem helyettesíthető játék a fő tevékenység, melybe integráltan vannak jelen a melléktevékenységek** (gondozás, tanulás, munka jellegű tevékenység stb.), melyekhez a gyermek szabadon kapcsolódhat.
- A gyermekek óvodai életét céltudatosan kell kialakítanunk.
- Óvodapedagógusaink számára alapvetően fontos a teljes nevelési folyamat átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán gyermeki ötletre, tapasztalatokra.
- A nevelés és tanulás tervezésének alapidokumentumai a Köznevelési Törvény, az Országos Alapprogram, a Pedagógiai Program, a mindenkori éves Munkaterv.

A hetirend és napirend kialakításának célja:

- Nevelési cél a gyerekek adekvát és rendszeres életritmus, megfelelő napirend kialakítása.
- Úgy szervezzük meg, hogy az egész nap folyamán érvényesüljön a folyamatosság. Figyelembe vesszük a szabadlevegős tevékenységeket.
- A gyerekeknek a megfelelő feltételek biztosítása mellett lehetőségük nyíljon arra, hogy a meglévő fejlettségi szintjükről, **egyéni tempójukban** haladva **fejlődjenek**. Mindeközben cselekvéseikhez, tevékenységeikhez elegendő idő, hely, tér és eszköz áll rendelkezésre.

Feladataink:

- A gyermekek közösségi életét úgy irányítjuk, hogy ezzel serkentőleg hassunk egyéni fejlődésükre (modell-szerep).
- Fokozatosan alakítjuk ki tűrő- és konfliktusmegoldó képességüket, erősítjük biztonságérzetüket.
- A folyamatos étkezéssel biztosítjuk a tevékenységek zavartalanságát. A többi tevékenységben törekszünk a folyamatosságra és a differenciálásra, különös tekintettel kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében.
- Előtérbe helyezzük a mikroszertartásos foglalkoztatási formát, mely elősegíti az egyéni fejlesztést, felzárkóztatást és a tehetséggondozást is.

VII.1. Óvodánk személyi feltételei

Alapelvek:

- Az óvodapedagógus kulcsszereplő, elfogadó segítő, támogató attitűdje modell értékű a gyermekek, szülők, a nevelőmunkát közvetlenül segítők számára.
- Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.
- Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
- A gyermek dajka, pedagógiai asszisztens kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze.
- Modell értékű az óvoda dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja.
- Dajka megváltozott szerepe a nevelés folyamatában: nevelésnek egyik segítője, aki mintául (interperszonális kapcsolatok; viselkedés, beszéd, személyi higiéné; ápoltság, gondozottság) is szolgálhat a gyermek számára.
- A gyermekkel történő foglalkozások, tevékenységek mindegyikét kizárólag óvodapedagógus irányíthatja.
- Az óvoda élén szakmailag független óvodavezető és óvodavezető - helyettes áll.
- Minden óvónő felsőfokú végzettséggel rendelkezik, közülük többen szakvizsgával rendelkeznek.
- Az óvónők többsége rendelkezik a kompetencia alapú programcsomag bevezetéséhez szükséges módszertani képzettséggel több területen.
- A feladatok meghatározásánál szempont az óvónők többlettudása, szakmai, emberi hozzáállása.
- Az óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a migráns gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

- A gyermekek egészségének, fejlődésének nyomon követése a védőnők, gyermekorvos feladata.
- **Beszédhibás** gyermekeink kezelését helyben oldjuk meg utazó logopédussal, illetve a nevelő testületből logopédiai asszisztenssel.
- A Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján történő egyéni fejlesztést a **fejlesztő óvodapedagógusok** végzik (BTMN).
- A **sajátos nevelési igényű** (enyhe értelmi fogyatékos) gyermekek fejlesztésében meghatározó a nem sérült óvodás korúakkal történő együttnevelés az óvodában.
- Szakértői vélemény alapján a Pedagógiai Szakszolgálat gyógypedagógusai végzik az egyéni fejlesztést.
- Az óvónők folyamatosan részt vesznek továbbképzéseken, tanfolyamokon. Olyan témákban, amit mindennapi munkájukban hasznosítani tudnak.
- Az óvónők munkáját szakképzett dajkák, pedagógiai asszisztensek segítik.
- A dolgozók beosztását és munkaidejét a SZMSZ alapján a mindenkori éves munkaterv tartalmazza.
- Nevelési programunk lehetőséget ad a kettős norma megvalósítására, ha arra a személyi feltételek adottak.

VII.2. Tárgyi feltételek

Alapelvek:

- Az óvodának rendelkeznie kell a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.
- Gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezése.
- Megfelelő munkakörnyezet biztosítása az óvodai munkatársaknak.
- Prioritást nyer a kompetenciafejlesztéshez szükséges eszközrendszer bővítése.

A **Dózsa György úti** óvodában 3 csoport található. Felszereltsége jónak mondható, természetes és mesterséges világítása korszerű. A Szabadság utcai épületrészben tartózkodnak a mindenkori kiscsoportosok, külön bejárattal, öltözővel, mosdó helyiséggel. Az épület másik szárnyában vannak a középső és nagycsoportosok. A gyermekek ruháit a folyosón elhelyezett öltözőszekrényekben tároljuk. Külön mosdója mindkét csoportnak van. A tízórait mindhárom csoport saját termében fogyassza el. Az ebédet a kiscsoportosok az ebédlőben fogyasszák. A másik két csoport saját csoportszobájában ebédel. A gyermekfektetőket a szertárnak használt helyiségben tároljuk.

A logopédiai ellátásra, gyógypedagógus általi egyéni fejlesztésre az óvónői szobában kerül sor. Ebben a helyiségben tároljuk a szakkönyveket, a nevelőmunkát segítő eszközök egy részét. Az audio-vizuális eszközök a csoportszobákban találhatóak, illetve a vezetői iroda zárható szekrényében.

Tornaeszközök elhelyezésére külön helyiségünk van.

A felnőttek részére rendelkezésre áll egy öltöző, mosdó, zuhanyzó.

Udvari fajtáékaink korszerűek, biztonságosak. 2 homokozó van, melyből egyik fölé árnyékoló tetőt építettünk. Sportolásra kisebb füves területen van lehetőség.

A **Deák Ferenc utcai** óvodában is 2 óvodai-és 1 bölcsődei csoportszoba található, mindegyikhez külön öltöző és mosdó tartozik. Az óvodai csoportokban beépített galéria található, illetve egy kis tároló helyiség. 2018-ban egy tornaszobával bővült az óvoda,

melyben szertár és óvónői iroda is kialakításra került. Ugyanebben az évben lett kialakítva a bölcsődei csoportszoba a hozzá tartozó helyiségekkel. Egyéb eszközök tárolására egy nem túl nagyméretű helyiség alkalmas. A gyermekfektetőket a folyosón elhelyezett gurulós tárolón tartjuk, ahonnan naponta behordják a dajkák az ágyakat.

A tízórait és ebédet ebben az épületben is minden csoport a saját termében végzi.

Az udvaron egy homokozó van, egy többfunkciós fajáték, egy különálló csúszda. Valamint egy elkerített bölcsődei udvarrész biztosítja a bölcsődések szabad levegőn való biztonságos tartózkodását.

Az udvari játékok tárolására mindkét épületben külön raktár áll rendelkezésre.

A fűnyírást, a karbantartási munkákat a Polgármesteri Hivatal dolgozói és közmunkások végzik mindkét épületben.

Azokat a feladatokat, amelyek a gyermek egészséges udvari tartózkodásának feltételei, a dajkák végzik naponta.

Az udvari munkához szükséges felnőtt és gyermek eszközöket külön helyiségben tároljuk.

A karbantartási munkálatok minden évben karbantartási terv szerint valósulnak meg.

A részletes eszközjegyzék a program végén található.

VII.3. Távlatok, hagyományok, ünnepek

Alapelvek:

- Hagyományok, ünnepek által a közösséghez való tartozás pozitív élményét élik át a gyermekek.
- Az ünnepek megerősítik a hagyományokat.
- Minden csoportnak megvannak a maga hagyományai, örömei (születésnapok megtartása, évszakokhoz kapcsolódó séták, kirándulások).

Céljaink:

- Mint jelentős eseményeket éljék meg a gyerekek.
- Pozitív érzelmi viszony kialakítása az ünnepre készülődés kapcsán.
- A gyerekek közösséghez tartozásának fokozása.
- Az ünnepek megfelelő rangra emelése.

Feladataink:

- Az ünnepségeket a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően tartjuk, különösen ügyelve a fokozatosságra (csoportos szereplés-több gyermek együtt- egyéni szereplés stb.).
- Kihasználjuk az ünnepek nevelő hatását egyrészt a csoport közösséggé fejlődésében (csoporton belüli; csoportok közötti; óvodák közötti kohézió, illetve iskolával való kapcsolat), másrészt az egyes gyerek személyiségének fejlesztésében (jó kiállás, határozott fellépés, bátorság fejlesztése, várakozás képességének fejlesztése).
- Az ünnepek kapcsán új ismeretekkel is megismertetjük a gyerekeket (pl. magyar népszokások, karácsony eredete, természeti jelenségek, szülőföld, hazaszeretet).
- Ünnepi alkalmakkor vonzó, örömteli élményt nyújtunk, amelyek pozitív érzelmeket váltanak ki a gyermekekből.
- Megismertetjük a gyerekekkel, és igényükké tesszük a szórakozás kulturált formáját (pl. színházlátogatás, farsangi bálban való viselkedés).

- Kihasználjuk ünnepeink külső kapcsolatokat erősítő hatását, pl. a szülőkkal (sportnap, munkadélután, nyílt nap, mesemondó verseny, karácsony, évváró), illetve az iskolával (évváró, búcsúzás, karácsonyi ünnepség, tanító néni látogatása az óvodában, óvodások látogatása az iskolában).
- Vannak ünnepeink, amelyeket a csoportok maguk, meghitt hangulatban ünnepelnek (születésnapok, Mikulás, farsang, húsvét, társadalmi ünnepek), de vannak olyan ünnepeink is, amelyeken a szülők is részt vesznek (karácsony, anyák napja, évváró, búcsúzás).

VII.4. Az óvodai élet tervezése, dokumentumok

Nevelő-oktató munkánkhoz nélkülözhetetlen dokumentumok a csoportnapló és a mulasztási napló.

A csoportnaplóban készítjük el a cél és feladatok ismeretében az éves tervet, heti vagy havi terveket és az időközi értékeléseket.

Az éves terv elkészítése nem minden esetben történik a csoportnaplóban, az óvónőre bízva a választás lehetőségét, külön dokumentumban is lehetőség van tervezni.

Óvodánk nevelőtestülete által elfogadott tervezési és értékelési formák a következők:

- éves munkaterv
- csoportok éves terve-
- heti tervek
- napirend
- hetirend

A nevelőmunka tervezése, értékelése:

- Egészséges életmód alakítása- gondozás, testnevelés
- Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés
- Játék, munka
- Értelmi nevelés, fejlesztés – anyanyelvi nevelés
- Egyéni, felzárkóztató fejlesztés
- Szervezési feladatok, adott időszakra/hónapra tervezett programok, tevékenységek
- Nyári napirend
- Gyerekek fejlődését nyomon követő rendszer
- Vezetői ellenőrzés, értékelés az ellenőrzési terv alapján

VII.4.1. Éves terv

- A szorgalmi év elején készítjük el a csoportnaplóban, vagy külön füzetben a Munkaterv, a Helyi Pedagógiai Program alapján.
- Vannak olyan nevelési területek (rajzolás, mintázás, vers, ének), melyeknek anyagait a folyamatos önképzés (új szakkönyvek megismerése, helyi hospitálások, értekezletek, továbbképzések) hatására állítjuk össze, ezért célszerűnek találjuk ezeknek a területeknek év közbeni kiegészítését.

- Új tanulászervezési módok: témahetek, projektek tervezése legalább évente 1 alkalommal.
- Kompetencia alapú programcsomag beépítése lehetőség szerint (egyéni elképzelés alapján).

VII.4.2. A nevelőmunka tervezése, értékelése

- Heti rendszerességgel történik: az értelmi nevelés, anyanyelvi nevelés, mozgás, játék, munka jellegű tevékenységek- témák-hozzá kapcsolódó tevékenységek.
- **Félévente tervezzük:** egészséges életmódra nevelés, érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés.
- Az értékelésben a terveink megvalósulásának mértékét értékeljük, a feltárt hiányosságok a következő tervezésben újra megjelennek.
- A különböző nevelési területeken belül egy- egy kiemelt területre fektetünk nagyobb hangsúlyt, mivel így nagyobb figyelmet tudunk fordítani a tudatos fejlesztésre.
- Félévente értékeljük a nevelési tervek és a hetitervek megvalósulását.

VII.4.3. Szervezési feladatok

A különböző programok tervezett időpontjának, felelősének megnevezésére szolgál. Ugyanakkor szorosan kapcsolódik az értelmi fejlesztés feladataihoz is, így tervezése folyamatosan történik havi bontásban.

VII.4.4. Nyári napirend

A nyári időszakban (az iskolai tanítás befejezése után) összevont, vegyes életkorú csoportokkal működünk a kijelölt óvodában. Ilyenkor igyekszünk minél több időt tölteni a szabadban.

VII.4.5. Egyéni megfigyelések értékelése, személyiséglapok

A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentum - a 20/2012 EMMI rendelet 93/A.§ 178 (1) – tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A gyermek személyi portfóliója tartalmazza:

- a családlátogatás tapasztalatait,
- az óvónő megfigyeléseit,
- gyermekrajzokat,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus intézkedésre tett javaslatait, a felülvizsgálat megállapításait,
- külső szakember megfigyeléseit - utazó gyógypedagógus, logopédus,
- vizsgálatokat, mérések eredményeit, DIFER mérést,

- a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációt.

A fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalma:

- a gyerek anamnézise,
- egyéni fejlődés mutatói (érzelmi – szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés),
- az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

VII.4.6. Gyermek mérés

Alkalmazott mérési mód: DIFER

Bemeneti mérés: Középső csoport második félévében készítjük el a DIFER rövidített változatát. Nagycsoport első félévében megismételjük a mérést.

Kimeneti mérést nagycsoport második felének márciusában végezzük el a rövidített változattal.

Ha szükséges (egyéni fejlesztések, megsegítések után), a két mérés között végzünk egy mérést. Minden gyermek esetében egyéni fejlesztési tervet készítünk az óvónők megfigyelései és a mérések alapján, amelynek eredményeit félévente ismertetjük a szülőkkel.

VII.4.7. Vezetői ellenőrzés, értékelés

Alapelvek:

- **Visszacsatolás** - a Helyi Pedagógiai Program és a megvalósulás összehasonlítása, a feltételrendszer átgondolása.
- Objektivitás.
- A gyakorlati pedagógiai munka segítése, fejlesztése.

Célja:

- A változások érzékelése a kiinduláshoz képest, esetleges tervmódosítás,
- vagy megerősítés, az elmozdulás szükségességének feltárása.

Feladata:

- Programunk funkcionális működésének vizsgálata.
- Információgyűjtés – dokumentumelemzés, foglalkozáslátogatás, a pedagógus önértékelése.
- A begyűjtött tapasztalatok, információk elemzése, értékelése, következtetések levonása.
- Az ellenőrzést végzi: intézményvezető, az intézményvezető- helyettes, BECS -tagok.

Szemponjtait az SZMSZ tartalmazza, illetve az éves munkaterv.

VIII. EGYÉNI BÁNÁSMÓD, DIFFERENCIÁLÁS

Alapelvek:

- Minden óvodás gyermek fejlesztésének az alapja a gyermek személyiségállapotának megismerése.
- Mindenki a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább tudjon kibontakozni, fejlődni.
- Az egyéni bánásmód biztosítja, hogy a gyerekek a rájuk jellemző személyiségvonásoknak megfelelően váljanak a közösség tagjaivá.
- Az értékelés a gyerek viselkedésére irányuljon. A játékot nem értékeljük, viszont a gyerekek cselekedetét, konkrét tettét igen.
- A kreatív gyermekek számára minden nap lehetőséget biztosítunk képességeik kibontakoztatására.
- Kiemelkedő fontosságú az óvónő példaértékű kapcsolata a gyerekekkel.

Céljaink:

- Az egyéni különbségek, teljesítménykülönbségek természetes jelenségekké válnak.
- Az egyéni képességfejlesztés, mely mindig az egyes gyermek aktuális fejlettségéhez igazodik.
- Megfelelő önbizalom kialakulása.

Feladataink:

- Igyekszünk a meglévő pozitív tulajdonságaikat erősíteni (dicsérettel, biztatással), és nemcsak a negatívumokat bírálni, gátolni.
- A gyermek ismeretén alapuló differenciáló bánásmódot, követelményállítást, motiválást, értékelést alkalmazunk.
- A gyermek személyiségfejlődésében jelentkező zavarokat, nehézségeket felismerjük, segítséget adunk azok megoldásában.
- Figyelmet fordítunk az egyéni szükségletekre és a megfelelő fejlesztési stratégiákat a gyermek igényeihez igazodva valósítjuk meg.
- Az átlagosnál jobb képességű gyermekeknél ügyelünk arra, hogy ne hozzuk „sztár” helyzetbe.
- A részképesség problémákkal küzdő gyermekek egyéni fejlesztési tervalapján részesülnek megsegítésben a fejlesztőpedagógusok által.
- A tehetség felismerése, gondozása.

IX. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK FEJLESZTÉSE

Célunk:

- Az értelmi sérüléssel élő, és más, speciális nevelési igényű gyermekek esetében az óvodai integráció legfőbb célkitűzése a minél önállóbb életvitel kialakítása, a gyermek önállósodásának támogatása, az ún. praktikus képességek minél teljesebb kibontakoztatása.
- Harmonikus óvodai környezetben biztosított a gyermekek integrált nevelése, esélyegyenlősége.

- Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez.
- Fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.
- Természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása.

Feladataink:

- A többi gyermekkel együtt nevelhető **sajátos nevelési igényű** gyermekek integrált óvodai nevelése, a sajátosságból eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységek a szakszolgálatok igénybevételével.
- A fejlesztéshez szükséges humán erőforrás biztosítása.
- Az enyhén fogyatékos kisgyermek bizonyos területeken kiemelkedő teljesítményének felismerése, gondozása.
- Törekedni kell arra, hogy a gyermekek minden segítséget megkapjanak hátrányuk leküzdéséhez.
- Az óvodai nevelés során a gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről kell gondoskodni, hogy a tankötelezettségi korra elérje azt az iskolakészültséget, amellyel tanulmányait elkezdheti.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget tükröző szakértői vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.
- Olyan elfogadó, eredményeket értékelő környezet kialakítása, amely segíti a sérült gyermek harmonikus személyiségfejlődését.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához.
- Az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.
- Egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívák keresése.
- Alkalmazkodás az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- Együttműködés a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíteni a pedagógiai folyamatokba.
- Az **enyhe fokban értelmi fogyatékos** gyermeknél spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél.
- A **beszéd fogyatékos** gyermek esetében a gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyék lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.
- Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.
- A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését.
- A **fejlődés egyéb pszichés zavarával** (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek fejlesztése esetén kiemelt feladat: a

gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.

- A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen.
- A teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulásának megelőzése és az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségek megalapozása.
- A fejlesztés tartalmának, fejlődés ütemének nyomon követése (egyéni fejlesztési tervek, a gyermekek fejlettségének vizsgálata).

A képességek fejlettségi szintjének feltérképezésére alkalmazott eljárások:

- Az óvónők megfigyelései, tapasztalatai az óvodába kerülés pillanatától.
- Adatok gyűjtése, anamnézis a gyermekről, a családi háttérrel.
- Fejlettségmérő lapok, játékos szintfelmérések.
- A Nevelési tanácsadó, a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság, a Mentálhigiénés Gondozó szakvéleményei, a Családsegítő Szolgálat megfigyelései.

Sikerkritériumaink:

- Az egyéni különbségeket a gyerekek természetes módon élik meg.
- Kívánságaikat, vágyaikat képesek késleltetni.
- Elfogadják saját egyéniségüket, személyiségüket.
- Megfelelő önbizalom kialakulása.
- Az iskola megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint elérése.
- Speciális módszerekkel, terápiás eljárásokkal ismerkedünk, a sérüléshez megfelelő fejlesztést alkalmazunk.

XI. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Kapcsolatrendszerünket a nevelési célok és feladatok határozzák meg, ezek alapján tervezzük, szervezzük és kezdeményezzük az együttműködést.

XI.1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

Alapelvek:

- A nevelésben ismerje el az óvoda a család elsődlegességét, tisztelje a szülőt.
- Kapcsolatunkban éreztetjük az őszinte „odafordulást”, az empátiát és segítő szándékot addig a pontig, amíg a szülő képes ezt elfogadni.
- A szülők bizalmának elnyerése.
- A gyermekük iránti felelősségérzet kialakítása, megtartása a szülőknél.
- A családok által képviselt különböző gondolkodásmódok értékeinek elfogadása.
- Az első találkozás az óvodával, annak személyi és tárgyi környezetével szinte minden gyermek esetében alapvetően befolyásolja az óvodához fűződő későbbi kapcsolatot.

Céljaink:

- A családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése.
- A szülőföldhöz való kötődés kialakítása a családokkal együttműködve.
- Olyan bizalmi kapcsolat kiépülése, amely a gyermek fejlődése érdekében kívánatos.
- Az óvodai nevelés, céljaink elfogadása a családok részéről.
- Óvodáskor végére iskolára alkalmas gyerekeket bízunk a szülőkre.
- A szülői elégedettségének állandó figyelemmel kísérésével az igények beépülése a nevelési folyamatainkba.

Feladataink:

- A hatékony együttnevelés, család és óvoda jó kapcsolatának, a nevelő partneri viszonynak a kiépítése.
- A szülők tájékoztatása a kimenő gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, fejlődési jellemzőit, fejlesztési feladatait tartalmazó dokumentum kérésének és iskolába általuk való továbbításának lehetőségéről.
- Lehetővé tesszük a szülőnek, hogy segítse gyermeke beilleszkedését, a naponkénti rövid, lényeges közlésekre szorítókozó párbeszédet.
- Figyelemmel kísérjük a családok életében bekövetkező változásokat, ha erre szükség van, felvállaljuk a családgondozással járó feladatokat.
- A családok megismerése, a velük való szoros nevelői együttműködés.
- Az indirekt hatások mellett tudatos szemléletformálás, a szülők bevonása az óvodában a gyerekekkel együtt megvalósuló tevékenységekbe, kezdeményezésekbe (szelektív hulladékgyűjtés, a háztartásban felesleges csomagolóanyagok gyűjtése óvodai felhasználásra, közös kirándulás stb.).
- Az óvodai dokumentumokban megfogalmazott normarendszer elfogadására, nevelési felfogásba építésére motiválás.
- Folyamatos, rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlettségéről, aktuális állapotáról.
- A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció megismertetése (értékelés, további fejlesztési feladatok).
- Lehetőséget adunk, hogy kapcsolatot tartson a logopédussal és a fejlesztő óvodapedagógussal.
- A beiskolázással kapcsolatos feladatunknak tartjuk a szülők szemléletének pozitív befolyásolását a helyi iskola előnyben részesítése érdekében.

XI.1.1. A beszoktatás

Különbséget kell tennünk a családból, bölcsődéből, vagy más közösségből érkező gyermekek között. Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik a gyermek. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megtapasztalásával, vagy ennek ellenkezőjével.

Alapelvek:

- Az óvodába felvett minden egyes gyermekkel és szülőjével való ismerkedés az első lépés a gyermekek nevelésében.
- A beszoktatási időszak a legkedvezőbb a játékkal kapcsolatos szülői szemléletformálás megkezdésére, hiszen a modellnyújtás mellett lehetőség adódik a

pedagógiai helyzetek rövid indoklására, a játék fontosságát tudatosító érvek közvetítésére is, annak érdekében, hogy elfogadottá váljon a játék prioritására építő óvoda.

- Óvodánk nyitott a szülők előtt, bármiféle bizalmatlanság vagy probléma esetén betekinhetnek a csoportok mindennapi életébe, vagy bármikor megkereshetnek bennünket napközben.
- Igyekszünk elfogadni a család szokás- és szabályrendszerét, s tapintatosan befolyásolni az életmód jó szokásainak alakítását.
- Új gyermek megismerési módszerek, technikák adaptációja az óvodai nevelés folyamatában (anamnézis felvétele, bemeneti mérés, fejlődési portfólió a gyermekekről stb.)

Céljaink:

- A gyerekek számára megkönnyíteni a szülőtől való elválást.
- Úgy ismertessük meg a gyerekeket az új környezetükkel, hogy közben érzelmi bázist találjanak bennünk, óvónókban.
- Elérni, hogy az óvodássá válás periódusában minden gyerek képes legyen a csoport adott körülményei között a nyugodt, tényleges aktivitást mutató játéokra.
- Biztosítani számukra a fejlődést, a fejlesztést.

Feladataink:

- Úgy szervezzük a beszoktatást, hogy egyszerre 3-4 új gyerek kezdje meg az óvodát.
- Amennyiben a szülők hozzájárulnak, családlátogatást végzünk a leendő óvodásoknál – csak abban az esetben tekintünk el a családlátogatástól, ha attól a szülők teljes mértékben elzárkóznak.
- Helyét a családban, tájékozódjon a család, nevelési szokásiról.
- Igyekszünk a szülőket meggyőzni a fokozatos beszoktatás előnyeiről.
- Ha a szülő kéri, lehetőséget adunk arra, hogy részt vegyen a beszoktatásban, így belülről is látja az óvoda életét.
- Olyan módszerek, eljárások alkalmazása, amelyek megkönnyítik a gyerekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez.
- Szülői értekezlet keretében az óvoda napi életéről tájékoztatást adunk a szülőknek.
- Segítjük a beilleszkedést azzal is, hogy otthoni kedvenc tárgyakat magukkal hozhatnak a kezdeti időszakban (baba, plüss állatka, cumi stb.).
- Figyelembe vesszük a barátságokat, testvéri, rokon kapcsolatokat a beszoktatásnál. (Ha a nagyobb testvér másik csoportba jár, áthívjuk addig, míg megnyugszik az új kisgyermek). A vegyes csoportok kialakításánál, lehetőleg egy csoportba kerüljenek.
- A beszoktatás kezdetétől igyekszünk kialakítani a gyermekekben az együttműködés, alkalmazkodás konfliktuskezelés képességét.
- Fontos, hogy az óvónő együtt játsszon a gyermekekkel, hívja fel a figyelmet a játékok balesetmentes használatára, hogy vigyázzanak egymásra.
- Elősegítjük a megfelelő viselkedésformák kialakítását, a szabályok betartását.
- A szülők igényeit, javaslatait, kéréseit, felajánlásait figyelembe vesszük nevelőmunkánkban.
- A Szülői Szervezet munkatervének elkészítésében részt veszünk a szülők képviselőivel közösen a nevelési év elején.
- A szülők képviselőjének elnökét meghívjuk az óvoda különböző fórumaira, alkotó ötleteiket, kéréseiket, igényeiket meghallgatjuk, és lehetőség szerinti teljesítjük.

A szülők jogainak érvényesítését segíti:

Az óvoda pedagógiai és szervezeti alapdokumentumainak elkészítésekor a Szülői Szervezet képviselői révén PP, SZMSZ, Házirend.

XI.1.2. Együttműködés formái

- Családlátogatás – célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében,
- Közös programok szervezése (sportnap, ünnepek: karácsony, anyák napja, évszárók, évnyitó-nagycsoportosok átkísérése az iskolába, munkadélutánok stb.),
- Nyílt nap,
- Szülői értekezlet,
- Fogadóóra,
- Jótékonysági bál,

XI.1.3. Az együttműködés várható eredménye

- A szülő megismeri az óvoda élet és értékrendjét.
- Részt vesz olyan tevékenységekben, melyek színesebbé, gazdagabbá teszik a gyermekek óvodai életét.
- Bizalommal fordul az óvodapedagógushoz, problémái megoldásában kikéri az óvodapedagógus véleményét, segítségét.
- A családok elégedettek az óvoda működésével.
- Minden szülő rendszeres tájékoztatást kap gyermeke fejlődéséről.

XI.1.4. Kapcsolattartás egyéb formái

Mini bölcsőde: mint az óvodába lépés előtti intézményes nevelés színtere.

Az átmenetet segíti a gyermekek gondozásáért, neveléséért felelős felnőttek kapcsolatfelvétele.

Formái:

- leendő óvónők látogatása a mini bölcsődében,
- leendő óvodások látogatása az óvodai csoportokban,
- szakmai tapasztalatcsere gondozók és óvónők között.

XI.2. Az óvoda és az iskola kapcsolata – Óvoda-iskola átmenet

Alapelvek:

- A két intézmény együttműködése épüljön kölcsönös bizalomra, nyitottságra, tiszteletre.
- Szorosabb kontaktust kiépítése az óvoda és az iskola között.

- A szakmai megismerés, az együttműködés ne váljék öncélúvá, biztosítsa a nevelési folyamat töretlen, zökkenőmentes egységét.
- Az értékeket, szabályokat, viselkedési formákat családjukban, az iskolában és a tágabb környezetükben mintakövetés útján sajátítsák el, tegyék magukévá.
- Az iskolára alkalmas gyermek nevelése az óvoda iskolásítása nélkül.

Céljaink:

- Egymás céljainak, elképzeléseinek, elvárásainak megismerése, hogy közösen segíteni tudjuk az óvodás gyermek zavartalan iskolakezdését, az átmenet problémáinak kezelését.
- A kapcsolattartásban az óvoda legyen kezdeményező.
- A gyerekek rendszeres óvodába járása.
- Óvodáskor végére, iskolára alkalmas gyerekeket bízunk a szülőkre.
- Az óvodából kikerülő gyerekek többsége a helyi iskolát válassza.

Feladataink:

- Zökkenőmentes átmenet elősegítése.
- Folyamatos együttműködés a közös programok szervezésére.
- Nyomon követjük az iskolába kerülő gyermekek fejlődését.
- Elősegítjük a gyermekek iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségének kialakítását.
- A gyermeket elsősorban pszichésen készítjük elő az iskolai életre.
- Azoknak a képességeknek és készségeknek – a nagy- és finommozgás koordinációjának, az auditív és vizuális észlelésnek, a belső kép készítésének – a fejlesztése, amelyeknek megfelelő fejlettsége az írás-olvasás megtanulásának feltételeit jelentik.
- Visszacsatolás a partneri igény/elégedettség mérés eredményeiről.
- Képességfejlesztési területek feltérképezése DIFER mérés segítségével.

XI.2.1. A kapcsolattartás formái

- Kölcsönös látogatások, tapasztalatcserék, fórumok a PP-ban, az Éves Munkatervben megfogalmazott módon, formában:
- Az első osztályos tanító részvétele karácsonyi ünnepélyen, farsangon, mesemondó versenyen zsűrizés.
- A nagycsoportos óvodások látogatása az iskolában, részvétel tanítási órán.
- Tájékoztatás az óvodában a gyermekek fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről.
- Értekezletek, egymás rendezvényein, ünnepein történő megjelenés, közreműködés vezetői szinten is.

Az együttműködés várható eredménye:

- A helyi iskolát választják a szülők gyermekeik részére.
- Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

- A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az óvoda-iskola átmenet megkönnyítésének sikerkritériumai:

- Épít a gyermeki kíváncsiságra,
- „Felhasználja” az aktivitását,
- Értékeli a kreatív megoldásokat,
- A játékba integrált, cselekvéses gondolkodási formák lehetőségeit teremti meg, egyénhez mérten értékeli,
- Örömteliséget biztosít,
- Felhasználja a meglévő ismereteket,
- Egyformán tartja jelentősnek a különböző képességeket, készségeket és a meglévő tudást,
- Folyamatosan és fokozatosan várja el az együttműködést, a feladattartást, az irányíthatóságot.

XI.3. Közművelődési intézmények

- Megismerkedünk a helyi könyvtárral, Művelődési Házzal, szervezett gyermek programjaikon részt veszünk.
- Ellátogatunk a Bajai Türr István Múzeumba.
- Felkérésre részt veszünk községi szintű rendezvényeken, programokon (Falunap, Falukarácsony, szüreti bál, Borostyán Gondozóház lakóinak köszöntése stb.).

XI.4. Szakszolgálatok

- Szoros együttműködést folytatunk a Nevelési Tanácsadóval, a Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal, a helyi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal.
- Rendszeres kapcsolatot tartunk a védőnővel, gyermekorvossal és szakorvossal (fogorvos).
- Sajátos nevelési igényű gyermekeink fejlesztésében utazó gyógypedagógust alkalmazunk megbízási szerződéssel.
- Logopédus alkalmazása megbízási szerződéssel az sni- gyerekek beszédfejlesztésére.

XI.5. Szakmai kapcsolat külhoni óvodákkal

Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

XI.6. Fenntartó

- Az óvodavezető és a fenntartó között hatékony és egymás munkáját segítő kapcsolat alakult ki, ami elősegíti az óvoda sikeres működését.
- A fenntartó szívügyének tekinti az óvoda működését, segíti a nevelőmunkát, a dolgozók lelkiismeretes munkáját.
- Az óvoda életét érintő eseményekről, működtetésről folyamatosan tájékoztatjuk.
- Az óvodai szintű ünnepekre (évnnyitó, karácsony, évzáró-búcsúzás) rendszeresen meghívjuk a polgármestert, jegyzőt, oktatási bizottság elnökét, gazdasági iroda vezetőjét.

XII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

XII.1. A játék

Alapelvek:

„A játék a gyermek legfontosabb tevékenysége, személyisége alakulásának fontos tényezője.”

(Dr. Ranschburg Jenő - B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék)

- A gyermek napi játékszükségletét ki kell elégíteni, és meg kell hagyni a játék semmi mással nem helyettesíthető szerepét, funkcióját.
- A játék a gyermek legegységibb pszichikus szükséglete.
- Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.
- A játék a fejlődés és a fejlesztés legjobb eszköze.
- Kreativitást fejlesztő és erősítő élményt adó tevékenység.
- A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze.
- Játékeszközök igazodjanak a gyermekek életkorához, az egyes gyermekek játékszükségletéhez.
- Tudatosan megengedő, elfogadó, biztosságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlét – pedagógiai optimizmus. A játszó csoportot felügyelet nélkül nem hagyjuk.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztossítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.
- A nyíltan megfogalmazott gyermeki kérések, kérdések mellett az üzenetek dekódolása segíti a játékelképzelések kibontakozását.

Céljaink:

- A gyerekek a játékban gyakorolják az egymáshoz való alkalmazkodást, az együttműködést és a kölcsönös kommunikációt.
- A gyermekek elemi pszichikus szükséglete, a szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése a megfelelő feltételek biztossításával, játéktámogató magatartással, a szülők szemléletformálásával.
- A játékeszközök segítsék elő a sokoldalú fejlődést, fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsenek.
- A gyerekek élményeinek, tapasztalatainak, ismeretinek cselekvő, játékos feldolgozása.

- A gyermek a saját elképzeléseit valósíthassa meg a játékban.

Feladataink:

- Megfelelő játékidő biztosítása. Megfelelő feltételeket biztosítunk a különböző játékfajtákhoz.
- Fontos, hogy ne avatkozzunk be indokolatlanul, csak akkor, ha egymást zavarják, esetleg egymás testi épségét veszélyeztetik.
- Közös tapasztalatszerzés biztosítása.
- Nemi identitás fejlődésének elősegítése (a fiúk óvó-védő késztetéseiből, a csoporton belüli társas pozíciók elfoglalásából adódó harcias szellemű játékaiknak elfogadása ésszerű határokkal, a lányok anyáskodó, gondoskodó, aktívan kommunikáló hajlamainak támogatása).
- Figyelemmel kísérjük, hogyan szervezik játékukat, valósítják meg elképzeléseiket, az egyes gyermek hogyan viselkedik játék közben, milyen szerepet vállal, milyen mértékben éli bele magát szerepeibe. Támogató, serkentő ötletekkel, javaslatokkal segítjük az elmélyült játék kialakulását.
- Társas kapcsolatok formálása, az együttműködés fejlesztése, az interakciók tartalmának fejlesztése, a kezdeményezőkésszeggel, önértékeléssel, önérvényesítés, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok.
- Állandó, ideiglenes, egyszerű, alakítható és személyes játszóhelyek kialakítása a különböző típusú játékokhoz, csoportszobában és szabadban egyaránt.
- Szükségesnek tartjuk, hogy a szülőket meggyőzzük arról, mennyire fontos a gyermekükkel való rendszeres közös játék az érzelmi fejlődésben, a szülő-gyermek jó kapcsolata alakulásában.
- Véleménynyilvánítás és döntőképeség erősítése (épületen belüli és udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire (pl. **Gyűjtemény: Konfliktus kezelési technikák**).
- A megfelelő csoportlégkör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális - interkulturális szemlélettel.
- Mintaértékű kommunikáció az éppen formálódó szokások, normák hangsúlyozásával – lásd: melléklet „**Gyere velem**” **drámapedagógiai Jó gyakorlat**.
- A szabad játék és játszótárs választás biztosítása, a kreativitás ösztönzése, támogatása. A játékelképzelések megbeszélésnek inspirálása.
- Reflektív szemlélet: a gyermekek játékkal kapcsolatos jelzéseinek szinkronizálása, majd a gyermekek játékhoz szükséges döntéseinek előkészítése.

Anyanyelvi nevelés feladatai a játékban:

- A játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselővel a beszédkedv, a közlésvágy motiválása.
- Érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezőminták adása.
- Bekapcsolódva a gyermek játékába, természetes módon kínálunk mintát arra, hogyan lehet egymáshoz viselkedésben, beszédben is alkalmazkodni.
- Tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, boldog atmoszféra teremtésével a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre fordított kettős figyelem, a beilleszkedés támogatása a játékban, minél több spontán párbeszédhelyzet és

célzott, tervszerű anyanyelvi fejlesztés – lásd: melléklet „Gyere velem” drámapedagógiai Jó gyakorlat.

XII.1.1. Játékeszközök biztosítása

- A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint az egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök.
- A tartalmas és fejlesztő játékeszközöket a csoportok összetételéhez és igényeihez mérten (a költségvetésben tervezettek szerint) pótlása, bővítése, cseréje, karbantartás.
- A gyermekek igényeinek megfigyelése, valamint a fejlesztő feladatok tervezése alapján a játékeszközök kiválasztása.
- Az esztétikai és minőségi igény mellett a fejlesztő, motiváló hatás figyelembevétele.
- A különböző játékformák feltételeinek biztosítása: gyakorló-, szimbolikus-szerep, konstruáló, kreatív tevékenység.
- A játékszerek és eszközök elhelyezése oly módon, hogy könnyen áttekinthetők és elérhetőek legyenek a gyermekek számára, és keltsék fel érdeklődésüket.

XII.1.2. Játsszóhelyek

- Családi játékok tere (szobai és konyhai kellékekkel).
- Mesesarok, vagy a mesehallgatáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközök (párnák mesekígyó, jelmezek, bábok).
- Építő – közlekedő játékokhoz tér (különböző kockák, közlekedési eszközök, kiegészítők, konstruáló játékok, kirakók).
- Rajzolás, festés, gyurmázás, barkácsolás helye eszköztár biztosításával.
- Énekes játékok tere (ritmushangszerek, népi játékok kellékei).
- Különböző egyéb foglalkozások eljátszásának helyei (fodrász, bolt, orvos, rendőr, stb.).
- Az állandó játsszóhelyek mellett paravánokkal, hordozható egyszerű eszközökkel tesszük lehetővé, hogy a játékuhoz szükséges helyet önállóan alakítsák ki, s ez az átrendezés addig maradjon így, amíg a játékhoz szükséges.
- Az udvaron is a játékeszközök megőrzésére, rendben tartására szoktatjuk őket.
- Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek biztosítása.

XII.1.3. A gyakorlójáték, konstrukciós játék

A gyakorlójáték irányításában megfelelő mozgásteret, játékszereket, eszközöket biztosítunk, amelyek alkalmasak a gyerekek mozgásigényének és manipulációs vágyának kielégítésére.

XII.1.4. A szerepjáték

- Nagyon sok lehetőség van a kommunikációs készség fejlesztésére.

- A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszédok támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével.
- Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.

XII.1.5. A barkácsolás

- Sokszor kezdeményezünk barkácsolást a gyerekekkel közösen, így nemcsak alkotóképességük fejlődik, de megtanulják jobban megbecsülni az eszközöket, és persze maga az alkotás és annak eredménye felett érzett öröm újabb és újabb cselekvésre, tevékenységre motiválja őket. E változatos tevékenység közben (tépés, vágás, ragasztás, hajtogatás stb.) a gyerekek sok ismeretet és tapasztalatot szereznek, pl. az anyagok tulajdonságairól, megmunkálhatóságáról.
- Az elkészült tárgyakat felhasználhatják további játékukban, vagy ajándékozás alkalmával.

XII.1.6. Dramatizálás, bábozás

- A gyerekek a ruháktól a háztartási eszközökig a legkülönbözőbb tárgyakat használják fel dramatikus játékaikhoz. Ezekhez biztosítjuk az eszközöket.
- A bábbal már az óvodába lépés pillanatában megismertetjük a gyerekeket.
- A bábozás egyik lényeges eleme a beszéd, a gyermek nagyon sok fogalmat, kifejezést gyakorolhat. A báb a kommunikáció fejlődését is segíti.
(Meseládkó, Jó gyakorlat: „Gyere velem” drámapedagógia)

XII.1.7. Szabályjáték

Főleg a nagyobb csoportokban igyekszünk több szabályjátékot, társasjátékot kezdeményezni a gyermekek számára. Ezzel a játéktípussal fejlesztjük figyelmüket, kudarctűrő képességüket. (közös társasjáték készítés)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Megtanulják a játékban az egymáshoz való alkalmazkodást, kölcsönös kommunikációt.
- Örömmel, önfeledten játszik.
- A gyermek megvalósítja saját elképzeléseit a játékban.
- A játékhoz szükséges teret önállóan kialakítják.
- Megtanulják kivel, mivel, hogyan játsszanak.
- Nem zavarják egymás játékát.
- Megóvják a játékszereket.
- A szokásokat és szabályokat ismeri és betartja.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

XII.2. A munka

Alapelvek:

- Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során élje meg a gyermek a **közösségért való tevékenykedés örömét is.**
- A munkajellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket.
- A **személyiségfejlesztés** fontos eszköze.
- A munka végzése közben a gyerekek **tapasztalatokat szereznek**, megfigyeléseket végeznek, ismeretekhez jutnak.
- Fontos **nevelési eszköznek** tekintjük.
- Saját és mások **elismerésére nevelés** egyik formája.
- A **cselekvő tanulással** is kapcsolatban van, **aktív tevékenység.**
- **Normák, értékek, szabályok** kialakulásához vezet.
- Soha **nem lehet büntetés**, mert a napi tevékenység része.

Céljaink:

- **Másokért végzett** tevékenység örömének kialakulása.
- **Kitartás**, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakítása.
- A közösségi kapcsolatok, a **kötelességteljesítés alakítása**, a saját és mások elismerésére nevelés.
- A nemek társadalmi **egyenlőségének elősegítése** oly módon, hogy valamennyi munkajellegű tevékenységet a lányok és a fiúk egyaránt gyakorolják.
- **Szemléletformálás** a családon belüli arányos munkamegosztás működtetése érdekében.
- Munkavégzéshez szükséges **készségek, képességek, kompetenciák alakítása.**

Feladataink:

- Minden korcsoportban megteremtjük az **önálló munkavégzés** lehetőségeit.
- A **munka játékkal megegyező** sajátosságaira támaszkodunk.
- Különböző **felelősök választása** (öltözőfelelős, mosdófelelős virágfelelős stb.).
- Egyes munkafajtákat fokozatosan vezetünk be, biztosítjuk a munka **állandóságát és folyamatosságát.**
- Munkavégzéshez szükséges **attitűdök formálása.**
- Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, **elismerése, megóvása.**
- Felhívjuk a **szülők figyelmét** a türelem, az érdeklődés, a segítség fontosságára. Vegyék komolyan, **tartsák tiszteletben gyerejük munkáját.**
- **Differenciálás elvének** érvényesítése a feladatadáskor.
- Megteremtjük a lehetőséget arra, hogy az egyéni vagy közösen végzett tevékenységek során a **gyerekek kipróbálhassák önmagukat.**
- A gyermek saját magához viszonyított értékelésének fontossága.
- Arra neveljük a gyermekeket, hogy változó körülmények között is képesek legyenek alkalmazni ismert munkafogásokat.
- Méretben és minőségben olyan eszközöket biztosítunk, amelyek megfelelnek az óvodás gyermekek igényeinek.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a munka jellegű tevékenységek során:

- A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra készítés, kérdés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.
- Munkajellegű tevékenységek közben megfogalmazzuk a szabályokat, elmondjuk az eszközök nevét, összehangoljuk a munkafolyamatokat, megbeszéljük a munkamegosztás módját.

Munkafajták:

- Naposság - középső és nagycsoportban,
- Önkiszolgálás - kiscsoportban, középső – és nagycsoportban,
- Társakért végzett tevékenység önként vállalása,
- Alkalomszerű munkák, eseti megbízások (pl. környezet rendjének biztosítása, segítség az óvónőnek, dajkának, ünnepekre való készülődés, játékelrakodás stb.),
- Növénygondozás, állatgondozás, kerti munkák végzése,
- Gondozási feladatok ellátása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Megtanulják a munkavégzésben használt **fogalmakat, eszközök funkcióját.**
- **Örömmel végzik** a rájuk bízott feladatokat.
- Szívesen vállal munka jellegű megbízásokat.
- Az **elkezdett munkát befejezik** egyénileg és közösségben is.
- Aktívan tevékenykedik **környezete formálásában**, szépítésében.
- Alakul reális **önértékelése** a munkavállalás során.
- Önként vállalja a **közösségért végzett** tevékenységeket.

XII.3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodai életbe való sikeres beilleszkedés szorosan függ a személyiség jellemzőin túl az egyéni tanulási folyamattól és a kisgyermek képességeinek egyéni struktúrájától (egyenletes vagy egyenetlen).

A tanulási folyamatnak szociális, mozgáson alapuló és értelmi képességeket mozgató összetevői vannak. Többnyire mindig, mindegyik összetevő jelen van, és az, hogy mikor, melyik dominál, mikor, melyik kap nagyobb hangsúlyt, az mindig az adott tanulási helyzettől, valamint a gyerek általános és pillanatnyi állapotától függ.

Alapelvek:

- A tanulás lehetséges formái **bővülnek** cselekvéses tanulással, a felfedezéssel, és **szűkülnek** a feladat megoldással és az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozással.
- Az óvodai tanulás cselekvésre, konkrét tapasztalatszerzésre, a **gyerek érdeklődésére épül.**
- Ismeretanyagot is tartalmazó **tevékenységrendszer.**
- A **tanulás játékos** jellege domináljon.
- A fejlődés **egyéni ütemének** figyelembevétele.
- A **tapasztalatszerzés természetes** körülmények között történjen.

- Az **önállóság** támogatása a tanulási folyamatokban.
- A **feladattudat, feladattartás** megfelelő szintű kialakítása.
- Megteremti annak a lehetőségét, hogy **az igazi ismeret** az, amit a gyermek **önmagá szerez meg**.

Céljaink:

- Az **óvodai tanulás célja** nem csak, és nem elsősorban az információk bővítése, hanem **a képességek fejlesztése, tapasztalatok bővítése, rendezése**.
- Kompetens gyereket nevelni, amely képessé teszi őt az **élethosszig tartó tanulásra**.
- A tanulás elsődleges célja a gyermeki kompetenciák fejlesztése, támogató környezet megteremtésével, és a gyermeki előzetes tapasztalatok figyelembevételével.

Feladataink:

- A tapasztalat- és ismeretszerzés folyamatát a gyermek **megismerési vágyára**, érzelmi beállítottságára, **önkéntes figyelmére** hagyatkozva irányítjuk.
- Egyénre szabottan, differenciáltan, az egyes gyerekekhez igazított módszerekkel, eszközökkel, az egyes gyerekekhez mért tempóban történjen.
- Fontosnak tartjuk **kiépíteni** a tanulás folyamatában az óvónők és a gyermek közötti érzelmi kapcsolatot, a **tanulást segítő légkört**.
- Az eredményes tanulás érdekében törekszünk arra, hogy a **gyermek kíváncsiságát**, tevékenységi vágyát **kielégítsük**. Hogy szellemi aktivitásra ösztönözzük a gyerekeket, **gyakran teremtünk számukra problémahelyzetet. Hagyjuk, hogy átéljék a probléma** felfedezésének és megoldásának örömet.
- **Felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitás erősítése.**
- Tanulást támogató **környezet megteremtése.**
- Sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének segítése.
- **Feladattudat kialakítása:** a gyermekek akarati és emlékezeti képességének fejlesztése, hosszabb megbízatásokkal, olyanokkal, amelyeket nem azonnal kell megoldani.
- Abban segítünk minden gyermeket, hogy **önmagá lehetőségeihez** képest optimálisan fejlődjön.
- Biztosítjuk a tanulás tapasztalatszerző, képességfejlesztő, ismeretközvetítő hatásának érvényesülését.
- Törekszünk arra, hogy a gyermekek **a tárgyakat, jelenségeket természetes közegükben** ismerhessék meg.
- A gyermeki **személyiség fejlesztése** az életkori és fejlődési sajátosságok figyelembevételével, **interaktív tanulási-tanítási módszerek dominanciájával**.
- Sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása.
- Személyre szabott, **pozitív értékelés.**
- Az **egyes foglalkozási ágak anyagának tartalmi kapcsolódását kihasználjuk.**
- A kiemelkedő képességű, **tehetséges** gyermekek felismerése és fejlesztése.
- Részképesség lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése.
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, **szervezeti és időkeretekben valósul meg.**
- Támogatjuk, hogy **mikrocsoportos tevékenység** közben összehangolva, együttműködve, egymást segítve tanuljanak.

- Szokások alakítása **utánzásos minta** – és **modellkövetéses magatartással** és viselkedéssel.
- A gyermek önálló döntésén alapuló tevékenységrendszerben az óvónó **megfelelő mennyiségű és minőségű segítségadásának biztosítása**.

Az óvónó által kezdeményezett tevékenységek:

- **Kötetlen** - történhet a nap bármelyik időszakában, amikor a nevelési helyzet és a gyerekek tevékenysége erre lehetőséget ad.
- Az **óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi** formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
- **Bizonyos tevékenységeket kötött** formában tervezünk a kis- és középső csoportosok részére is (mesehallgatás, testnevelés).
- **Nagycsoportban** az iskolára való felkészítés érdekében **kötött foglalkozásokat is** tervezünk. A foglalkozások formáját az óvónók maguk tervezik (mikro, frontális, egyéni munkaforma).
- **Új tanulásszervezési eljárások:** egy-egy **témahét; projektek**.
- **Kooperatív technikák alkalmazása** elsősorban **nagycsoportosok részére**.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Kialakul a gyerekekben **az új ismeretek megszerzése iránti igény**.
- Óvodáskor végére kialakul bennük a **tartós figyelem**.
- Kialakul bennük a **problémamegoldó gondolkodás**.
- **Pozitív viszony** alakul ki a **tanulási folyamatával** kapcsolatban.
- kialakulnak az iskolai **tanuláshoz szükséges alapkészségek** és tulajdonságok, azaz **kompetenciák** (a tartós figyelem, feladattudat, a beszéd és a gondolkodás, az önálló és társas cselekvés, a szabályok megtartása).
- a **tehetséges gyermekek** is megtalálják a kiemelkedő képességűeknek megfelelő tevékenységet.
- a **részképeség és tanulási zavaros gyermekek** időben megfelelő **szakemberhez kerülnek**.

XII.4. A külső világ tevékeny megismerése

Alapelvek:

- A megfigyelések a természetben történjenek.
- Annyi és olyan téma feldolgozását tervezzük, amennyihez folyamatos élményt tudunk biztosítani.
- Bontakoztassuk ki a gyermekek környezetesztétikai érzékenységét, aktivitását.
- Biztosítsuk a természeti és társadalmi témák sokoldalú megközelítését.
- Vegyük figyelembe a gyermekek képességét, eltérő fejlődési ütemét.
- A helyi lehetőségek figyelembevételével ismertessük meg a népi kultúrát.
- A környezettel való ismerkedés az egész óvodai nevelést áthatja. Segíti a gyermekek irányított, spontán tapasztalatszerzését. Alakul a gyermekek társas magatartása.
- Elősegíti a tárgyi és emberi környezethez fűződő viszonyulását.
- Fontos a valóság-hű tájékoztatás, mert így segítjük a biztonságos eligazítást a világban.
- A matematikai tapasztalatokat, ismereteket különböző tevékenységekben történő alkalmazása

Célok:

- Sokszínű tapasztalathoz juttatás készségek, képességek alakítása a természeti és épített környezet megismertetésével.
- Környezettudatos viselkedés megalapozása.
- A természet szerető, védő emberi értékek alakítása.
- A logikus gondolkodás megalapozása.
- A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése.

Feladatok:

- Olyan **lehetőségeket** biztosítunk, amelyek során fejlesztjük a gyermekek gondolkodását, folyamatos beszédét, szóbeli kifejezőkészségét.
- A természeti és társadalmi környezetnek a gyermekek számára **érdekes és lényeges vonását tárjuk fel**. Az objektív valóság minél jobban táruljon fel a gyerek előtt. Ez úgy érhető el, hogy a **témát sokoldalúan dolgozzuk fel**, és mindig összekapcsoljuk a **gyakorlattal, tevékenykedtetéssel**.
- A külső világ tevékeny megismerése közben biztosítjuk a gyerek számára, hogy ismerkedjen az anyagok, tárgyak nevével, tulajdonságot, minőséget jelző kifejezésekkel, viszonyítást kifejező szavakkal, a birtokviszony kifejezésének módjával.
- Az óvónő elsődleges feladata a **gyermekek ismeretének gyarapítása és rendezése**. Ezzel együtt személyiségük sokoldalú fejlesztése. Formálni kell a gondolkodásukat. Fejlesszük a természeti és társadalmi környezet iránti esztétikai fogékonyságukat, helyes esztétikai viszonyukat.
- Felhívjuk figyelmüket a **környezetvédelem fontosságára** az élőlények szeretetére, óvására.
- A környezet felfedezésével a gyerek megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét: **Népszokások felelevenítése**, mellyel erősítjük a **szülőföldhöz kapcsolódó érzelmeket** és formáljuk a **gyermekek erkölcsi magatartását**.
- Fontos feladat a **beszédformálás**, a helyes magatartás **elemi normáinak alakítása** (környezet védelme, egymáshoz való viszony, társas viszony).
- Képessé kell tenni a gyermeket az **egyszerű jelenségek felfogására**, elemi általános **összefüggések megértésére** (pl. ok-okozati viszony).
- **Nemzeti kultúra** megismertetése, megszerettetése.
- A **szokások és tárgyi kultúra értékeinek** megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítása.
- Konkrétumok megtervezése, pl. a kirándulásokkal, ünnepekkel, gyűjtött tárgyakkal kapcsolatban. Más nevelési területekhez kapcsolódó feladat, a **koncentráció és a komplexitás**.
- Az **önálló véleményalkotás**, döntési képesség megalapozása **problémahelyzetek** mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó **vélemények cseréjével** – lásd: melléklet „Gyere velem” drámapedagógiai Jó gyakorlat
- Lehetőséget biztosítunk, kísérletekhez felfedezésekhez tapasztalataik alapján, a számukra kialakított térben.

- Környezeti és természeti ismeretek rögzítése, környezetünkkel való ismerkedés játéktevékenységeken, értelemfejlesztő szabályjátékokon, szenzitív érzékelést fejlesztő játékokon és mozgásos játékokon keresztül.
- Az anyag elrendezés a legfontosabb feladat, így szempontjai hasznosíthatók az ütemtervezésnél. A gyermekek észreveszik a természet változását, szépségeit, de feladatunk, hogy a figyelmüket erre ráirányítsuk és maguk is szerezzenek tapasztalatot.

Szempontok:

- Az adott korcsoport ismereti és fejlettségi szintje,
- A környezet helyi adottságai,
- Az aktualitás érvényesítése,
- A linearitás és koncentrikusság,
- Témák komplex felfogása,
- Új tanulászervezési eljárások alkalmazása (**témahetek, projektek**, kooperatív technikák).

Anyanyelvi nevelés feladatai:

- A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó.
- A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése.
- A gyermek **aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása**, fogalmak tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd.
- A mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.

A fejlesztés tartalma:

TÁRSADALMI KÖRNYEZET témakörei:

CSALÁD TÉMAKÖR

- Családtagok – összetartozás,
- Családhoz tartozó fogalmak: otthon, szeretet, szülők, nagyszülők, gyerekek,
- Rokoni kapcsolatok,
- Felnőttek munkája (*foglalkozások*)– családban betöltött szerepek.

TESTÜNK TÉMAKÖR

- „Hogy megnőttünk!”,
- Az orvos munkája,
- Érzékszervek és tisztán tartásuk,
- „Iskolások leszünk!”.

KÖZLEKEDÉS

- Vízi, szárazföldi, légi közlekedési eszközök,
- Egyszerű közlekedési szabályok,
- Tömegközlekedési eszközök.

LAKÓHELY- ÓVODÁNK KÖRNYÉKE

- Környezetünk védelme,
- Hazánk, Magyarország,

- Településen lévő középületek megismerése-ott dolgozók munkája,
- A falu szűkebb és tágabb környezete.

TERMÉSZETI KÖRNYEZET

ÉVSZAKOK, TERMÉSZET VÁLTOZÁSAI, IDŐJÁRÁS, ÖLTÖZKÖDÉS, SZÍNEK

- Nyári/őszi/ téli/ tavaszi természet,
- A színek nevei, az évszakok jellemző színei,
- Az időjárás jellemző - évszakok összehasonlítása,
- Időjárás- öltözködés összefüggései,
- Az évszakok jellemző gyümölcssei, zöldségféléi,
- Téli jelenségek, téli örömök,
- Hónapok, napszakok.

ÁLLATOK

- Költöző madarak,
- Erdei állatok,
- Az erdő, a vizek, a mező állatai,
- Ház körül élő állatok,
- Állatkertben látható állatok,
- Az állatok védelme.

A fejlődés várható jellemzői iskoláskor végére:

- Tudják szüleik nevét, lakcímüket, megnevezik a család tagjait és azok összetartozását.
- Tudják a szülők foglalkozását, munkájukat.
- Megnevezik testrészeiket, figyelmet fordítanak azok védelmére, tisztaságára.
- Ismerik az orvos munkáját, tevékenységét.
- Ismerik az óvoda székhelyén található intézményeket.
- Helyesen közlekednek, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Felismerik az alapszíneket - kép, tárgy, jelenség felsorolása, kiegészítése.
- Az évszakok jellegzetességeit felismerik, kialakul bennük a gyűjtögető szenvedély, szereti, óvja, védi, gondozza a természetet.
- Biztonságosan mozog és tevékenykedik az őt körülvevő közvetlen környezetben.
- Növények jellemző tulajdonságát megnevezik.
- Évszakok jellegzetességeit, különbségeket felismerik.
- Környezet védelmére figyelmet fordítanak, kialakul bennük a környezet iránti szeretet, **környezettudatos magatartás.**
- Napszakokat megnevezik.
- A viselkedés alapvető szabályait elsajátítják.
- Tanult állatokat környezetük szerint csoportosítják, házi állatok hasznát, jellemző tulajdonságait ismerik.
- Tapasztalatot szereznek a helyi, a népi kultúráról, a szokásokat és tárgyi kultúra értékeit felismerik, tisztelik.
- Tudják, és értik, mi a szülőföld, kialakulóban van bennük a kötődés, a tisztelet érzése.

Matematikai tartalmú tapasztalatszerzés

Alapelvek:

- Spontán helyzetek kihasználása.
- Problémahelyzetek sokoldalú megközelítésére való ösztönzés.
- A belső motiváció, a felfedezés öröme legyen a legfontosabb hajtóerő.

- Egyéni különbségek figyelembevétele.
- A játékoság hassza át a tapasztalatszerzést.
- Térre, formára, színre, mennyiségre vonatkozó élményanyag fokozatos bővítése.
- Tevékenységek során jusson a gyermek sikerélményhez.
- Fontos, hogy a különböző érzékszervek egyformán vegyenek részt (látás + hallás + tapintás és bizonyos mozgás is).
- Programunk az ismert tartalmak komplex kezelésére, a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni, de ezzel párhuzamosan a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza.

Célok:

- A minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztalása.
- A matematikai érdeklődés felkeltése.
- A logikus gondolkodás megalapozása.
- Tapasztalatok, ismeretek szerzése matematikai tényekről.

Feladatok:

- Matematikai érdeklődés felkeltése.
- Érdekes tevékenységet szervezünk.
- Gondolkodtatunk.
- Probléma elé állítjuk a gyermeket.
- Minél sokoldalúbb tapasztalatszerzés.
- Fontos, hogy mi is nyitottak legyünk ezekre a lehetőségekre, mivel sok minden közvetlen vagy közvetett úton jut el hozzánk.
- El kell jutni a gyermeknek ahhoz, hogy vannak fontos tulajdonságok és kevésbé fontosak.
- Matematikai fejlesztés feladatainak, ezen belül az egyénre szabott feladatadás, differenciálás megtervezése.

Anyanyelvi nevelés feladatai:

- Kommunikációs (verbális, nonverbális) képességek fejlesztése.
- Matematikai helyzetről, problémáról saját gondolatait szabadon is elmondja.

A fejlesztés tartalma:

- Számfogalom előkészítése: összemérés (mennyiségek, halmazok), természetes szám képzeteinek kialakítása (tőszám, sorszám). Műveletek: bontás, hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel.
- Tapasztalatok a geometria köréből, építés. Alkotások szabadon és másolással, tevékenység tükörrel, tájékozódás térben és síkban.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Számfogalom megalapozása: tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni.
- Meg tudja ítélni, hogy egy tulajdonság igaz vagy nem igaz az adott halmazra.
- Az azonosítás, megkülönböztetés műveletén keresztül eljusson az összefüggésekhez.
- Tapasztalatot szerez a sok, kevés, semmi, több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakról, illetve ezeket tudja használni is.

- Különböző mérési, összemérési feladatok mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel.
- Mennyiségi, térbeli, nagyságbeli, alaki különbségek felismerése.
- Tapasztalatok szerzése a geometriai formákról, azok felismerése.
- Tő-és sorszámnevek helyes használata.
- Térbeli viszonyok helyes használata.
- Szívesen vállalkoznak problémahelyzetek megoldására.
- A legfontosabb, hogy meg is tudják fogalmazni - nyelvi úton elsajátítsák – gondolataikat.

XII.5. Verselés, mesélés

Alapelvek:

- A mese legyen a gyermeknek mindennapi **örömteli élménye**.
- **Helye**, a mesemondást megelőző tevékenység **mindig ugyanaz** legyen.
- Az irodalmi művek **élményt nyújtó** előadása.
- Csak **nyelvileg tiszta, értékes** irodalmi művel találkozzon a gyermek!
- Fontos a gyakori ismétlés **én-erősítő hatása**.
- **Meghitt kapcsolat** megteremtése a gyerekekkel.
- A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi(népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi), a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.
- **Magyar népmesék** előnyben részesítése.
- **Klasszikus és kortárs irodalmi** művek alkalmazása.
- **Roma kultúrához tartozó mesék, versek** megismertetése.
- Követésre méltó **óvónői modell**.
- Drámapedagógiai lehetőségek. – lásd: melléklet „**Gyere velem**” drámapedagógiai **Jó gyakorlat**.
- **Óvónői tapintat** a beszédben hátrányos helyzetű gyermeknél.

Célok:

- Biztonságos önkifejezés megalapozása.
- Irodalmi érdeklődés felkeltése.
- A magyar kultúra értékeinek átörökítése.
- Interkulturális nevelés.
- A szülők nevelési szemléletének formálása.
- Az erkölcsi és esztétikai értékek közvetítése.

Feladatok:

- A mese feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat, ezért a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mesét napi élményként biztosítjuk a magyar gyermekköltészettel, a népi, dajkai hagyományokkal együtt.

- Mindennaposágával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozását, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére, való nevelésére törekszünk.
- Kedvet ébresztünk arra, hogy maguk is találjanak ki mesét, hogy ismert meserészleteket mondjanak, bábozzanak, dramatizáljanak.
- Segítjük, a gyermeki vers és mesealkotás, ábrázolással, való kombinálásával, a gyermekek önkifejező képességeinek a fejlődését. Például: mesebefejezés rajzzal, tematikus ábrázolás ismert meséről, saját mesekönyv, meseillusztráció készítés kedvenc meséhez.
- A gyermeki önkifejezés alternatív lehetőségeinek biztosítása.
- Eszközt nem használunk öncélúan, csak akkor, ha az segíti a mese hangulati átélését.
- A **Meseládikó** eszközeivel a nyelvi készséget játékos módon fejlesztjük.
- Különös gonddal alkalmazzuk a verset, mondókát, mesét a beszoktatás ideje alatt.
- Lehetőséget adunk a gyerekeknek a mesemondásra, bábozásra.
- Előnyben részesítjük az erkölcsi tartalmakat, hordozó meséket.
- Mondókázásra, versmondásra a nap folyamán adódó lehetőségeket használjuk ki, a mondókázást, játékhoz, mozgáshoz kapcsoljuk.
- Éléményszerű előadással segítjük, hogy a gyerekek örömmel hallgassanak, mondogassanak verseket.
- Alkalmi versekkel hangulatosabbá tesszük ünnepeinket.
- Megalapozzuk a majdani olvasás szeretetét.
- Meggyőzzük a szülőket arról, hogy milyen sokat jelent gyermekeiknek a rendszeres, meghitt együttlét, az élő mesemondás.
- A mese, vers anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása.
- Roma nemzetiségi mondókák, versek, mesék megismertetése.
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása.
- Viselkedési szokások formálása.
- Lehetőség biztosítása könyvek használatára.
- A többszöri meghallgatás után a gyermekekkel a mesét dramatizálva is feldolgozzuk.
- Könyvtárlátogatást szervezünk a nagyobbaknak.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a verselés, mesélés területén:

- A gyermeki beszéd-kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében: megfelelő anyagválasztás a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi művekből.
- Kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználása.
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok).
- A tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése.
- A beszédészlelés/megértés/reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás).
- Helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Tudjanak elmondani néhány mondókát, verset (ünnephez illeszkedő).
- Várják, kéri a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.

- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzései.
- Figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét, s viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- Van néhány kedvelt mesehősük, a vele megtörtént dolgokat, eseményeket beleviszik játékukba.
- Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartozik.
- A mesekönyvek képeit önállóan és hosszan nézegetik, egymásnak mutogatják.
- Kéri a felnőttet, hogy meséljen róluk.
- Az olvasást utánozzák, egy-egy betű megfejtése iránt is érdeklődnek.
- A könyvekben a képek alapján megtalálják legkedvesebb meséiket.
- Ismerik a csoport gyerekkönyvespolcát, a könyvek között eligazodnak.
- Könyvnezegetés iránti igény kialakul, vigyáznak a könyvekre.
- Önállóan találnak ki meséket, történeteket.
- Ismert meséket elbáboznak, eldramatizálnak.
- Egymás mesemondását türelemmel végighallgatják.
- Kedvenc meséik megjelennek rajzaikban, játékaikban.
- Versek iránti szeretet kialakulása, szívesen mondanak önállóan is verset.
- Fejlődik az előadó- és alkotóképességük, érzelmi kifejezőkészségük, gyakorolják az elbeszélő és párbeszédű beszédformákat, felismerik, hogy miképpen lehet bánni a hangjukkal, a hangerővel, a hangmagassággal, a hangszínnel.

XII.6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Alapelvek:

- Fejleszti a gyermekek zenei érdeklődését, zenei hallásukat, zenei alkotókedvüket.
- Az ölbéli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok örömet nyújtanak a gyermeknek, felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- A játék és egyéb tevékenységek közben a gyermekek saját szórakoztatásukra dúdolgatnak, halandzsáznak, melyeket ösztönös mozdulatokkal kísérek.
- Az énekes népi játékok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközzel szolgálnak a gyermekek zenei képességeiknek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásuknak a kialakításában.
- Néphagyományokból vett dalokkal, mondókákkal, művészi értékű gyerekdalokkal fejlődik zenei műveltségük.
- Megalapozza a zenei nevelést.
- A zenei nevelés nem korlátozódhat csak a foglalkozásokra, hanem igyekszünk a nap folyamán többször is zenei élményhez juttatni a gyermekeket.
- Az egyéni zenei képességek továbbfejlesztése. Tehetség gondozás.
- Az óvodai zenei nevelés legyen érték közvetítő, ízlésformáló.
- A foglalkozásokat, kezdeményezéseket jellemezze tervszerűség, fokozatosság, rendszeresség.
- A gyermek érzelmi beállítottságának figyelembevétele.

- Érvényesüljön a differenciálás, az egyéni bánásmód elve.
- Az óvónői éneklés előtérbe helyezése.

Célok:

- Az érdeklődés felkeltése.
- Zenei hallás, ritmusérzék, éneklési készség harmonikus fejlesztése.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, népdal a népszokások és a népi hangszerek megismertetése.

Feladatok:

- Feladatok oly módon való megtervezése, hogy azok egymásra épüljenek, a következő évben fejleszthetők, esetleg pótolhatók legyenek.
- A hely és eszközök biztosítása: Meseládikó használata: bábok ,ritmus hangszerek használata.
- A foglalkozások közös mozzanataival keretet adunk a történeteknek: már ismert dalok éneklése, névéneklés spontán mozdulattal kísérvé, varázslás körben.
- A népdalok, népi játékok által megismertetjük a hagyományokat, segítjük a tovább élését.
- Személyes példával ösztönözzük a gyerekeket az örömteli éneklésre, dalos játékok kezdeményezésére, zenehallgatásra.
- A mozgáskésztetés mellett fontos az érzelmi környezet, melyben a daléneklés, a zene meghatározó. Az óvónő éneklése nyújtja az ehhez szükséges, minden gyermeket fejlesztő környezetet.
- Szívesen vesszük és ösztönözzük őket az improvizálásra, önálló éneklésre.
- Előtérbe helyezzük az élő zenét, sokat éneklünk, és valamennyien játszunk legalább egy hangszeren.
- Az éneklésen, mondókázáson, dalos játékon keresztül növeljük a gyermek biztonságérzetét, gazdagítjuk érzelmvilágát, segítjük gátlásaik feloldását.
- Fejlesszük a csoportban az összetartozást, a szerepekhez, az egymáshoz való alkalmazkodás képességének alakulását.
- Az **egyenletes lüktetés** megéreztetését kiscsoportos korban elkezdjük egyszerű, utánzó mozdulatok folyamatos ismételtetésével.
- A **dalok ritmusát** kiemeljük, erre épül a motívum hangsúly megéreztetése.
 - Egyenletes és ritmus összekapcsolása.
 - Ritmus visszhang játék.
 - Gyors-lassú tempó érzékeltetése és kifejezése.
- Megismertetjük a gyerekeket néhány egyszerű ritmushangszer használatával.
- **Hallásfejlesztés**
 - Magas és mély hang közti különbség felismerése és kifejezése.
 - Halk és hangos közti különbség felismerése és kifejezése.
 - Hangszín felismerés: a környezete tárgyainak, zörejeinek felismerése. Belső hallás fejlesztése:
 - Dallam felismerés (dúdolásról, hangszerről).
 - Dallambújtatás
- **Zenei alkotó fantázia fejlesztése**
 - Kérdés-felelet játék.
 - Énekelve beszélgetés.

- Énekelve, ritmizálva köszönés.
- Ismert mondókára, versre dallam kitalálása.
- Az egyszemélyes játékhelyzettel felkeltjük a gyermek **éneklési kedvét**.
- A nagy teret igénylő énekes játékokat az 5-6 éves korú gyermekek számára heti 1 alkalommal kötött jelleggel szervezzük, a többi korosztálynak kötetlenül. A zenei nevelést szorosan kapcsoljuk az óvodai élet minden területéhez.
- **Harmonikus mozgás, gyermektánc fejlesztése**
 - Térformák alakítása. Egyszerű tánc mozdulatok elsajátítása (p1: forgás, guggolás, taps, sarokkoppantás, egy lépéses csárdás). Átbújás, szűkülő-bővülő kör, sorgyarapodó, páros játékok, utánzások.
- A **jeles napokat, ünnepeket** a kapcsolódó mondókákkal, dalok éneklésével (mikulás, karácsony, Újév, farsang, húsvét, március 15.) elevenítjük fel.
- Megismertetjük a gyermekeket a természeti és társadalmi eseményekhez kapcsolódó népszokások dalaival, játékaival.
- Jó példát mutatunk a gyermekeknek a tiszta, szép énekléssel és szövegkiejtéssel.
- Ügyelünk arra, hogy a dalanyag a gyermekek értelmi és fizikai adottságainak megfelelő kis **hangterjedelmű** c-c' magasságú legyen.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek hovatarozását is.
- Mocorgó program keretében: tehetséggondozás – népi gyermekjátékok, gyermektáncok megismertetése.

Anyanyelvi nevelés feladatai:

- Az ének zene, énekes játék hatással legyen a gyermek nyelvi- kommunikációs fejlődésre.
- Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel.
- Beszéd és zenei hallás fejlesztése.
- Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása.
- A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása.
- Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekbe (felelgetős-énekes játékok).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Tudják a mondókákat, hat hangterjedelmű dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni.
- A tempó a természetes járásnak megfelelő.
- Tíz dalt olyan biztonsággal énekelnek csoportosan és egyénileg is, hogy elkezdni is tudják.
- Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza egyedül is.
- A mondókákat – az egyenletes lüktetést kiemelve – a magyar beszéd ritmusa szerint mondják.
- Ismert dalt hallás alapján szöveg nélkül is tudnak énekelni, dúdolva, zümmögve.
- Felismerik a magas és mély éneklés közötti különbségeket, maguk is tudnak magasan és mélyen énekelni, dalt kezdeni.

- Felelgetős játékot két csoportban (vagy csoport és gyerek együttműködésével) folyamatosan, az óvónő segítségével is el tudnak énekelni.
- Az egyenletes lüktetés folyamatos kifejezésekor nem állnak meg.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak.
- Megérik a zenei motívum hosszát és azt mozgással térben is szemléltetik.
- Bemutatják a normál tempónál gyorsabbat, lassabbat.
- Egyszerű táncmozgásokat esztétikusan végeznek, megjelennek a lépés és járás változatos formái.
- Ütőhangszereket használnak, képesek kísérni a csoport énekét.
- Kitalálnak a dalokhoz játékos mozdulatokat.
- A bemutatott élőzenét figyelmesen hallgatják.

XII.7. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Alapelvek:

- A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.
- A gyermek szociális kapcsolatrendszerének figyelembevétele.
- Differenciált feladat és segítségnyújtás.
- Tevékenység elve.
- Valósuljon meg a rajzolás, mintázás, kézimunka közösségformáló ereje.
- A gyermeki önkifejezés önkéntessége domináljon.
- Az óvoda értékrendszere a gyermeki és szülői ízlés formálója legyen.
- Üljünk le mindig a gyerekek közé, s lehetőleg minél tovább maradjunk is közöttük, alkossunk együtt, egymás mellett!

Célok:

- A gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása.
- Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása.
- A helyes ceruzafogás elsajátítása.
- Gyermekek látáskultúrájának fejlesztése.
- Technikai eljárásokat alkalmazva eljuttatni a gyerekeket a képi, plasztikai kifejezőképesség birtokába.

Feladatok:

- A gyermek megismertetése a rajzolás, mintázás, építés, képalakítás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival, az eszközök használatával. A műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.
- A gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés fejlődésének segítése.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
- Figyelembe vesszük a gyerekek közötti ábrázolás képességbeli különbségeket.

- Felkeltjük bennük a vágyat az ábrázolás anyagaival, eszközeivel való tevékenység iránt.
- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.
- Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.
- Minden korcsoportban megteremtjük a szabadidős ábrázolás tárgyi feltételeit Ezen felül megteremtjük a kötött ábrázolás tárgyi, hangulati feltételeit.
- Lehetőségeinket figyelembe véve igyekszünk jó minőségű anyagokat használni Az ábrázoló tevékenységünkben felhasználjuk a gyerekek vagy séták által gyűjtött dolgokat (levelek, termények, anyagok, fonalak stb.).
- Élmény biztosítása, amit a gyermekek megjelenítenek munkáikban.
- A témaadás mindig egy szélesebb kört öleljen át, aminek ábrázolása sok-sok figura közötti válogatással, s azok megjelenítésével lehetséges.
- A valóság szerepe elsődleges a gyermeki ábrázolás fejlődésében. Hagyunk időt a „leülepedésre”, a belső szemléleti képpé alakulásra.
- A tépéstechnika, vágás gyakorlása Hajtogatás megismertetése pontos megtanítása.
- Belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése.
- Változatos, jó minőségű eszközökkel segíthetjük az önkifejezést, és emelhetjük az elkészült művek esztétikai értékét.
- Biztosítjuk az alkotás lehetőségét az egész nap folyamán.
- Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására (pl. Anna-napi kiállítás) és a tehetségek bátorítására (pályázatokon való részvétel).

Anyanyelvi nevelés feladatai:

- Lehetővé tesszük a gyermek számára, hogy elmondja véleményét a belső képekről, amelyeket meg akar jeleníteni rajzolás, festés, mintázás közben.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése.
- A megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése stb.

Gyermekek tevékenységformái:

- Képalakítás különféle technikák alkalmazásával (pl. tűzőn olvasztott zsírkréta, gyapjúkép, akvarellkép, papírmozaik, dekopázs technika, vízbe mártott papír, üvegfesték, dugólenyomat stb.),
- Síkbáb készítése (Meseládikó),
- Sütemény készítése,
- Plasztikai munkák- gyűjtött termények felhasználása, egyszerű ajándéktárgyak készítése (pl. terménybáb, terménylámpás, pecsétnyomó agyagozás, méhviasz, gombvarrás stb.)
- Barkácsolás különböző természetes anyagokból (pl. szalma sás gyékény, csuhé káka, nád növényfonás stb.),

- Építés különféle anyagokból (pl. homok, vessző, építőkocka),
- Tapasztalatok, ismeretek szerzése a különböző anyagok alakíthatóságáról, tulajdonságairól, (pl. föld, homok, agyag, gipsz, sóder, kavics stb.),
- Kiállítások megtekintése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Bátrabbak, ötletesebbek a téralakításban.
- Elemi módon tudják kifejezni az elemi térviszonylatokat.
- Kedvelt színeiket használják, formaábrázolásukban karakteres formákat hoznak létre, emberábrázolásukban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével.
- Biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Tudnak formákat mintázni.
- A megismert technikákat fokozott önállósággal alkalmazzák.
- Megtanulják az eszközök fogását, használatát, gondozását.
- Élményeiket, vágyaikat ki tudják fejezni az ábrázolás eszközeivel.
- Aktív és passzív szókincsük bővül, véleményüket kinyilvánítják.
- Ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, anyagokat megnevezik, kiállításon látottakat élményeiket megbeszélik.
- Rajzolás, mintázás, kézimunka során fejlődik a gyermekek látáskultúrája.
- Fejlődik képi - plasztikai kifejezőképességük, önismeretük, önbizalmuk, szépség iránti vonzódásuk.
- Szem-kéz mozgása összerendezett, biztos a vonalvezetése.
- Ábrázolási tevékenységében kitartó, több napig képes munkálkodni.
- Esztétikai véleményt alkot.

XII.8. Mozgás

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

Alapelvek:

- Az érdeklődés felkeltése a mozgás iránt,
- A szaknyelv használata.
- Mintaértékű gyakorlat-bemutató, mozgással kísért ismeretközlés.
- A testi képességek fejlesztésére irányuló gyakoroltatás.
- Pozitív megerősítés, tapintatos hibajavítás.
- A játék fontossága a foglalkozáson belül.
- Minden gyerek a saját képességei szerint mozogjon, fusson, mászon, ugráljon, labdázson.
- Próbálják ki a gyermekek erejüket, ügyességüket, új mozgásformákat.
- Rendszeres testedzés közben a mozgásöröm átélésének biztosítása.
- Az egészség megőrzése.

Célok:

- A mozgásos játékok által fejlődjön a mozgáskoordinációjuk, a pszichomotoros képességük.
- Tájékozódjanak a térben, a cselekvés helyszínén.
- Együttes mozgás esetén fejlődjön az értelmi és a szociális képességük az együttműködés, az egymásra figyelés az udvariasság, valamint a társas magatartás.
- Fejlődjön a ritmikus mozgásuk.
- Mozgásigényük kielégítése, természetes mozgáskedv megőrzése.
- Egészséges életvitel megalapozása.
- A testi képességek fejlesztése.
- Fizikai erőnlét fejlesztése.
- Szociális képességek fejlesztése.

Óvodánkban a testnevelés kiemelt feladat.

A mozgásfejlesztés tartalma:

Az óvodánk mozgásprogramja 3 területen teljesíthető:

- A gyermekek kötetlen, szabad mozgástevékenységének biztosításával.
- Konkrét fejlesztést szolgáló testneveléssel, testedzéssel - mindennapi testnevelés.
- Sportprogramok szervezésével /sportnap/.

A szabad mozgástevékenység

Cél:

A természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése, a megfelelő hely és eszközök biztosításával a csoportszobában és az udvaron.

Játékidőben ismerkedhetnek a különböző eszközökkel: labdákkal, karikákkal, szalaggal, számolypokkal, létrákkal, szőnyegekkel.

Minden csoportban van Tinikondi, amely öt sporteszközt tartalmaz: gyűrű, mászókötel, trapéz, bordásfal, kötélletra. Az alvégi óvodában sporteszközökkel felszerelt tornaszoba biztosítja a kötött foglalkozások helyszínét.

Hetente több alkalommal elmegyünk a gyerekekkel sétálni.

A kötelező testnevelés

3-4 éves korban kiemelkedő feladat az ún. **nagymozgások** fejlesztése, mivel erre a korosztályra a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásforma a jellemző.

A **4-5 évesek** kiemelt feladata a **testséma fejlesztés**, a test részeinek megismerése, feltérképezése, illetve a testséma fejlesztésből az oldaliség érzékeltetése /**Dr. Tótszőllősyné Varga Tünde: Mozdásfejlesztés az óvodában/**.

A mozgásfejlesztésben előtérbe kerülnek az egyensúlygyakorlatok, koordinációt fejlesztő gyakorlatok és a tér mozgásos megismerése.

Az **5-6-7 éveseknél** már kiemelt hangsúlyt kap a **finommozgás**, az **észlelés**, a mozgás közbeni alakítás és formaállandóság fejlesztése is /**Dr. Tótszőllősyné Varga Tünde: Mozdásfejlesztés az óvodában/**.

A kötött testnevelés megvalósulásának formái: mindennapi testnevelés
testnevelés foglalkozások

A foglalkozás formái:

- Együttes foglalkoztatás,
- Csoportonkénti foglalkoztatás,
- Csapatfoglalkozás,
- Egyenkénti foglalkoztatás.

Befejezésképpen: talpgyakorlatok (erősítő, lúdtalpmegelőző)

A frissítő testnevelés középpontjában a mozgásos játékok állnak, és kiegészülnek a gimnasztikai gyakorlatokkal.

A **testnevelés foglalkozások** az óvónő által szervezett kötelező tevékenységek.

A szervezett testnevelés foglalkozás heti 2 alkalommal van minden korcsoportban, időtartama:

25-40 perc. (A kiscsoportnál fokozatosan történik a foglalkozás bevezetése.)

A foglalkozások levezetésével lehetőséget biztosítunk, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat.

Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyerekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak.

A sportprogramok

A sporttevékenységeket az óvónők a testnevelés foglalkozásokon kívül szervezik.

Ilyen sporttevékenységek pl.:

- Sportnap szülőkkel Gyermeknap környékén egyszerű vetélkedőkkel, ügyességi versenyekkel,
- Úszás a lehetőségekhez és igényekhez mérten,
- OVI foci,
- Kirándulás az erdőben, hosszabb séták túrák,
- A nagycsoportosokkal minden évben kétszer (ősszel és tavasszal) kondicionális és koordinációs képességszint vizsgálatot végzünk fizikai erőnlétük felmérése céljából.

Feladatok:

- A fizikai állóképesség fejlesztése, a fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitás előkészítése, illetve a mozgásos feladatok sikeres megoldása eredményeként az önértékelés és az önbizalom növelése.
- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése.
- A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembevételével a mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával.
- Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapos testnevelés, testnevelés szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése).
- Változatos mozgásformák megismertetése.
- A nagy és finommozgások és fizikális erőnlét fejlesztése (**Egyensúlyfejlesztés Szemkéz, szem-láb koordináció ritmikus tevékenységgel a ritmusérzék fejlesztése**).
- Testséma fejlesztés: testrészek ismerete, a test koordinációjának alakítása.

- A testfogalom kialakítása a kezesség (dominancia erősítése).
- A problémamegoldások erősítése mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal.
- Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.
- Az udvar minden lehetőségét ki kell használni.
- A természeti környezet megfelelő helyszíne lehet a mozgásos játékoknak (óvoda udvara vagy akár a közeli kiserdő). Ezeken, a helyszíneken eszközként használhatják a természetelő és élettelen alkotóelemeit (kőzetek, fák, bokrok, virágok stb.). Mozcásos játékok.
- A csoportszobában legyenek mozgásra inspiráló eszközök (pl.: Greiswald egy-egy eleme, Bodyroll-készlet, Tini kondi, bordásfal, tornaszőnyeg, zsámoly, egy-egy labda, karika. egyensúlyozó gerenda).
- Meseládikó eszközeinek a használata (lábfej, lábszárral mozgatható játékok).
- Az udvaron legyenek különböző méretű mászóakák, mászókötel, esetleg a mászóakákat különböző tornaszerekkel ki lehet egészíteni, pl. paddal, a Greiswald egy-egy elemével.
- Mindig álljon a gyerekek rendelkezésére elegendő labda, ugrókötel, karika.
- A nyári időszakban, amikor szinte az egész napjukat a szabadban töltik, álljon a rendelkezésükre minden eszköz, amit a teremben is használhatnak.
- Az óvónő személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó testnevelés eredményességét.
- Tanítson a gyermekeknek sokmozgásos játékot, régi népi játékokat is, pl. labdajátékok, ugrókötelezés, ugróiskola.
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata.
- Lehetőség szerint a foglalkozások udvarra történő szervezése.

Anyanyelvi nevelés:

- A mozgással kapcsolatos és a mozgáshoz kapcsolható szókészlet fejlesztése.
- szakkifejezések használata.
- Névvutók használata.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A torna és a mozgásos játékok által fejlődik a gyermekek természetes mozgása (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás).
- Fejlődnek a gyermekek testi képességei, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség.
- Növekszik teljesítőképességük, teherbíró-képességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Cselekvőképességük gyorsul, mozgásban pedig kitartóbbak lesznek.
- Fejlődik tér- és idő tájékozódó képességük, alkalmazkodóképességük, valamint segítik a személyiség akarati tényezőinek alakulását.
- Megértik az egyszerűbb vezényszavakat.
- A gyermek mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani tudja.
- Természetes, összehangolt mozgás kialakul.
- Nő az állóképesség teljesítőképesség.
- Megfelelően tájékozódnak térben és időben.

- Vezényszavak alapján végzik a gyakorlatokat.
- Irányítani tudják mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteik kielégítését.
- Szabálytudat kialakulása.
- Önbizalom kialakulása.

XIII. A GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG, SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSE, ESÉLYEGYENLŐSÉGET SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Alapelvek:

A rászorult, hátrányos vagy veszélyhelyzetben lévő gyermekek megsegítése, védelme, a mindennekfelett álló érdekének képviselője.

Figyelembe kell vennünk, hogy minden gyerek más és más társadalmi környezetbe születik, amelynek tudatos és spontán hatásrendszere mind pozitív mind negatív irányban befolyásolja személyiségének alakulását.

A gyermek érezze magát biztonságban, mivel új a környezet, új emberi kapcsolatok várnak rá az óvodába lépéskor.

A gyermekvédelem célja:

Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése biztosítása, képviselője.
- A kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

A gyermekvédelmi munka fő feladatai:

- Prevenció, segítségnyújtás, amelyre a humánus, a megértés, a szeretetpótlás jellemző.
- A gyermekvédelmi munka minden óvónő munkaköri kötelessége és feladata (pedagógiai vélemény készítése). A gyermekvédelmi munka kiindulópontja a felderítés, az okok kezelése. A felderítésnek alapfeltétele, hogy az óvónő is ismerje a gyermek személyiségét, családi hátterét környezetét.
- Következő szakasz a **felderítés** után a **jelzés**. Lényeges, hogy a jelzés időben kerüljön a megfelelő segítő szervezetbe.
- Szükség szerint környezettanulmány végzése.
- Az óvoda vezetője tájékoztatja a szülőket a **gyermekvédelmi felelős** személyéről.
- **A felzárkóztatást és tehetség gondozást megvalósítása.**
- Egyéni differenciált bánásmóddal a testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődés elősegítése, folyamatos ellenőrzése.
- Részvétel az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, a szűrést szükség esetén soron kívül javasoljuk.

- A rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése, szükség esetén az óvodavezetőnek jelzés a hiányzásról.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutás elősegítése.
- A szülőkkel együttműködő, partneri kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése.
- Jó kapcsolat tartása a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel.

Az óvodavezető feladatai:

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása.
- Gyermekvédelmi felelős kijelölése, feladatok, kompetenciák kijelölése.
- Bizalomelví kapcsolat kiépítése a családokkal.
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Segíti az óvoda pedagógusainak gyermekvédelmi munkáját.
- Az óvónők, szülők jelzése, a velük folytatott beszélgetés alapján megismert veszélyeztetett gyermekeknél a csoportvezető óvónővel családlátogatáson megismeri a gyermek családi környezetét.
- Részt vesz felkérésre esetmegbeszéléseken.
- Gyermekjóléti szolgáltatásokat kezdeményez, illetve szervez.
- Jelzőrendszer működtetése.
- Szülők támogatása.
- A gyermek anyagi veszélyeztetettsége esetén rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi a polgármesteri hivatalnál.
- A szülők által jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó, valamint a szakszolgálati intézmények nevét, telefonszámát (pl. Családsegítő szolgálat, Nevelési Tanácsadó).
- Munkájáról évente **beszámol** a nevelőtestületi értekezleten.
- Nyilvántartás vezetése.

Az óvodás gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- Nevelési hiányosságok: súlyos anyagi nehézségek, elhanyagolás, testi, lelki bántalmazás.
- Erkölcstelen családi élet, italozó szülők, bűnöző családi helyzet, deviancia.
- Egészségügyi okok: súlyos, tartós betegség, fogyatékoság.
- Megromlott családi kapcsolat.
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás.
- Indokolatlan hiányzás az óvodából.
- Minimális jövedelmi viszonyok.

Az óvoda vezetője köteles:

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál.
- Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermekvédelmi tevékenység várható eredménye:

- Az óvodába lépés pillanatától segítséget kapnak a rászoruló családok.
- Nem sérülnek a gyermeki jogok.
- A szülő bátran fordul az óvoda pedagógusaihoz.
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
- Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.
- Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.

XV. AZ ÓVODA ESZKÖZ ÉS FELSZERELÉSI JEGYZÉKE – SÜKÖSD

<u>Óvoda helyiségei</u>	<u>Helyiségek felszereltsége</u>	<u>Udvar felszereltsége</u>
<p><u>Alvégi óvoda: Deák Ferenc utca 91.</u></p> <p>Csoportszoba 2 db</p> <p>Tornaeszközök</p> <p>Öltözők</p> <p>Konyha, folyosó</p> <p>Egyéb eszközök</p>	<p>Tini kondi – minden csoportban bordásfal – mindkét csoportban Galéria – mindkét csoportban Tükör – az egyik csoportban Bábaraván 2 db, bábtartók mindkét csoportban Gyermekbútorok 2 csoportra Babakonyha Fodrászsarok A gyermekek létszámának megfelelően asztalok, székek, fektetők Beépített szekrény 2 db Íróasztal 2 db, Játékok (fejlesztő játékok és egyéb)</p> <p>Torna szőnyegek Tornapadok, zsámolyok Greiswald-tornaeszköz Labdák, karikák, Bodyroll készlet 2 db</p> <p>Minden csoportnak külön öltözőszekrények Törölköző tartók, polcok a fogmosó készletnek, Minden csoportnak 2 db mosdó, 2 db WC</p> <p>Faliújságok, 1db gáztűzhely, 1 db hűtőszekrény, 1 db mini hűtőszekrény ételmintáknak, edénytároló szekrények, 1 db mikrohullámú sütő, 1 db kávéfőző, 1 db teafőző</p> <p>1 db TV, 1 db videó, 1 db DVD lejátszó, 2 db CD-s magnó, 1 db számítógép, 2 db multifunkcionális nyomtató, 1 db Meseládikó, 1 db mosógép, 1 db fényképezőgép, 1 db lamináló</p>	<p>1 db libikóka 1 db dupla tornyú többfunkciós mászóka hintával 1 db láncos egyensúlyozó 1 db fa tornyos mászóka csúszdával 1 db homokozó tetővel műanyag homokozó játékok műanyag/fa kültéri játékok 1 db egyensúlyozó gerenda 1 db polyball (célbadobó) 1 db hűsölő 2 db foci kapu</p>

<u>Óvoda helyiségei</u> <u>Központi Óvoda Dózsa</u> <u>György út 183.</u>	<u>Helyiségek felszereltsége</u>	<u>Udvar felszereltsége</u>
Csoportszoba 3 db	A helyiségek felszereltsége többnyire azonos az alvégi óvoda csoportjaival Tükör – 2 csoportban Galéria – 1 csoportban Tini-kondi – 2 csoportban Bordásfal – 2 csoportban	1 db többfunkciós mászóka csúszdával 1 db fedett homokozó 1 db homokozó (fedetlen) 2 db mérleghinta 1 db hintaállvány 1 db egyensúlyozó gerenda
Öltözők, WC-k	1 csoportnak van külön öltözője öltözőszekrényekkel ellátva 2 csoportnak a folyosón vannak elhelyezve az öltözőszekrényei 3 db WC, 3 db mosdó	1 db hűsölő 2 db fém focikapu 1 db Polyball (célbadobó) 2 db fém félköríves mászóka műanyag homokozó játékok műanyag/fa kültéri játékok
Ebédlő, konyha	gyermekasztalok, székek, 1 db felnőtt asztal, 1 db hűtőszekrény, 1 db mini hűtőszekrény ételmintáknak, 1 db gáztűzhely, beépített edénytároló szekrények, 1 db mikrohullámú sütő, 1 db vízforraló, 1 db kávéfőző	
Óvónői szoba	1 db tárgyalóasztal, székek, polc, szekrények, 1 db számítógép és 1 db multifunkcionális nyomtató	
Óvodavezetői iroda	könyvszekrények, irattartó szekrények, 2 db íróasztal, 1 db fénymásoló, 1 db számítógép nyomtatóval, 1 db szkennel, 1 db iratmegsemmisítő	
Tornaeszközök	2 db Greiswald, zsámolyok, tornapadok, labdák, karikák, tornaszőnyegek, Bodyroll	
Egyéb eszközök	1 db fényképezőgép, 1 db projektor, 1 db vetítövászón, 1 db mosógép, 1 db Meseládikó, 1 db TV, 1 db videó lejátszó, 1 db DVD lejátszó, 2 db CD-s magnó, 1 db videókamera, 1 db lamináló	

XVII. A HELYI ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM LEGITIMÁCIÓJA

A tervezett nevelési programot megismerte:

Az óvoda nevelőtestülete

Szülői Szervezet vezetősége

Sükösd Nagyközség Képviselő-testülete

Elfogadta: A Sükösi ÁMK Napközi Otthonos Óvodájának nevelőtestülete

Jóváhagyta: Sükösd Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete

A program érvényessége: 2018. szeptember 01-től visszavonásig

**Véleményezte: Az óvoda nevelőtestülete
Szülői Szervezet vezetősége**